

INTÉZETI KUTATÁSETIKAI KÉRELMEK (IKEB) ELJÁRÁSI RENDJE

"A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása – Hallgatók számára" c. szabályzat (továbbiakban "**Szabályzat**") rendelkezései szerint (III. fejezet és VI. 1. szakasz) **a témavezető tanár köteles** a kutatás megkezdése előtt (**rész-, és teljes műhelymunka leadásánál egyaránt**) a KRE BTK Pszichológiai Intézeti Etikai Bizottsághoz (továbbiakban "**IKEB**") a kutatási kérelmet benyújtani. Kutatás alatt értünk minden tudományos munkát beleértve a metaanalízist, kvalitatív és kvantitatív elemzéseket és a vizsgálati személy nélküli elemzéseket (pl. irodalomelemzés, szövegfeldolgozás is).

Az etikai kérelmet **a nem-egészségügyi kutatások esetében először az IKEB-hez** kell benyújtani, és a jelen Eljárási Rendszerben foglaltak szerint kell eljárni.

/Az egészségügyi tárgyú kutatások esetében a vonatkozó jogszabályok szerint kutatási engedélyt kell kérni az ETT TUKEB-től.

Az IKEB által kiadott kutatási engedély nem helyettesíti a jogszabályok által megkövetelt ETT TUKEB kutatási engedély meglétét. Az egészségügyi kutatások esetében a megfelelő, egészségügyi tevékenység végzésére jogosító szakképzettséggel (klinikai szakpszichológus, alkalmazott egészségpszichológus, neuropszichológus szakvizsgájú) rendelkező témavezető felelőssége az ETT TUKEB engedély iránti kérelem benyújtása, az engedély megszerzése és a kutatások engedély szerinti lefolytatása. Fontos, hogy jelezze a kérvényben, hogy a kutatás **NEM SZPONZORÁLT**, így ingyenes az elbírálása. /

Ha megkapta a témavezető az ETT TUKEB engedélyt, annak másolatát le kell adja az IKEB-nek is. Egyébként a kutatás nem rendelkezik az IKEB jóváhagyásával.

Az IKEB engedélynél a témavezető tanár **a Szabályzathoz csatolt formanyomtatványokat használva** a kutatásban résztvevő hallgatókkal közösen tölti ki a kutatás etikai kérelmet. A kutatás etikai kérelemnek a Szabályzatban rögzített tartalmi követelményeknek kell megfelelnie. A kutatás etikai kérelem **benyújtója, kérelmezője a témavezető tanár**, a kutatás további résztvevői pedig az érintett hallgatók, kutató társak. **Megbízott oktató esetében a kérelmező mezőben szerepel a tanszékvezető neve is. Plágium nyilatkozatot szakdolgozat esetén így csak a hallgató kell tenni és beilleszteni a szakdolgozat végére.**

A témavezető tanár a kutatás etikai kérelmet az IKEB részére a következő email címre juttatja el: **etikaikerelmekpi@kre.hu**.

A kutatás etikai kérelmet az IKEB központi email címére történő beérkezését követő 5 munkanapon belül, az oktatásszervező továbbítja az elbírálásra jogosult tanszék etikai bizottsága tagjainak akként, hogy az IKEB közös dropbox fiókjának a megfelelő mappájába tölti fel.

A kérelmező a kérvényben, a kérvény file nevében és az email tárgy mezőjében is tüntesse fel, hogy melyik tanszékhez (tudományterülethez) tartozik a kérelem;

A kérelmet egy darab docx fájlban küldhetik be (tehát az emailnek ne legyen egynél több melléklete)!

A file neve: *Tanszék neve+ témavezető vezetékneve +első hallgató vezetékneve + dátum+ etikai kérvény* (ebben a sorrendben) (pl. „Szociálpszichológiai tanszék_Kiss_Horváth_20170205_etikai kérvény.doc”)

Az email tárgy neve is pontosan ugyanez legyen!

Még egy példa egy olyan kutatásra, amit Császár-Nagy Noémi témavezető, Nagy Dóra hallgatóval végez a klinikai témában, és 2017 január 7-én nyújtja be a kérelmet a konzulens:

Email tárgya: „Klinikai tanszék _Császár_Nagy_20170107_etikai kérvény.docx”

Csatolt fájl neve: „Klinikai tanszék _Császár_Nagy_20170107_etikai kérvény”

Az IKEB által javasolt javítás utáni esetben a file neve is kell, hogy tartalmazza, hogy javítás történt: „Klinikai tanszék _Császár_Nagy_20170107_etikai kérvény_javított.docx”

Az IKEB közös dropbox fiókja a következő mappákat tartalmazza:

2017 IKEB eljárás menete és kitöltendők

1. Klinikai Pszichológiai Tanszék
2. Személyiség Pszichológiai Tanszék
3. Általános Lélektan Tanszék
4. Szociálpszichológiai Tanszék
5. Fejlesztéslélektani Tanszék
6. IKEB elnök kérései a bizottsághoz
7. Korábban engedélyezett kérelmek 2015_2016ban
8. Elektronikus szavazás eredménye

Minden egyes tanszék etikai bizottsági mappáján belül az alábbi al-folderek vannak:

1. Elbírálendő
2. Elbíralt, jóváhagyott kérelmek
3. Javítandó vagy kiegészítendő kérelmek
4. Kutató által javított kérelem
5. Problémás vagy vitás kérelem

Az IKEB minden tagja jogosult hozzáférni olvasási jogosultsággal az IKEB közös dropboxához, azonban minden IKEB tag csak a kompetenciájába tartozó mappában szereplő kutatás etikai kérelmek közvetlen elbírálására jogosult.

Az IKEB tagjai közül az alábbi tagok az alábbi dropbox mappának a felelőse, melynek keretében felelősek annak kezeléséért, figyeléséért, a beérkező kutatás etikai kérelmek elbírálásáért, a többi, adott mappáért kompetenciával tartozó IKEB taggal való együttműködésért, mindezek megszervezéséért. Az IKEB elnöke minden mappához hozzáfér.

1. Klinikai Pszichológiai tanszék – [Dr. Szabó Gergely Sándor]
2. Személyiséglélektani Tanszék – [Kosztuné Dr. Nyitrai Erika]
3. Általános Lélektan Tanszék – [Dr. Smohai Máté]
4. Szociálpszichológiai Tanszék – [Dr. Pólya Tibor]
5. Fejlesztéslélektani Tanszék – [Kövesdi Andrea]

Az adott mappáért felelős IKEB tag, a kutatás etikai kérelem fentiek szerint („elbírálendő”) mappájába történő beérkezését követő 14 napon belül köteles annak elbírálásáról gondoskodni, szükség esetén további IKEB tagok bevonásával. Az elbírálás

eredményeként az itt rögzített határidőn belül a mappáért felelős IKEB tag a következőket teheti:

1. Amennyiben a kérelem, annak tartalma, bármely melléklete még módosításra szorul, úgy a határidőn belül **visszaküldi azt a kérelmező témavezetőnek javításra, kiegészítésre és áthelyezi a „Javítandó” mappába.**
2. A **javítással másodjára benyújtott kérelmeket** újra az etikaikerelmekpi@hu -ra kérjük küldeni a témavezetőktől. Ekkor tüntessék fel, hogy ez már egy javított kérvény a file nevében is: *Tanszék neve+ témavezető vezetékneve +első hallgató vezetékneve + dátum+ etikai kérvény_javított* (ebben a sorrendben) (pl. „Szociálpszichológiai tanszék_Kiss_Horváth_20170205_etikai kérvény_javított.doc”)
3. **Javítás után, ha a kérelemmel kapcsolatos szavazatát, döntését az Excelben („elektronikus szavazás eredménye”) rögzíti az IKEB tag.**
4. Ha a kérelem vitás, az IKEB elnöke által rendszeresen (10 naponta) ellenőrzött „Problémás vagy vitás” mappák tartalma **email-es egyeztetésre kerül az IKEB tagjai között.**
5. Problémás és megvitatott kutatási kérelem esetén az IKEB elnöke megírja a közös etikai bizottsági vagy felülvizsgálati döntést az IKEB tagnak, aki azt immár egyenesen a témavezető kérelmezőnek küldi el. (Ha ennek nyomán engedélyezett a kutatás, akkor az engedélyezés menete szerint jár el a továbbiakban, ha javítandó a kutatási kérelem, akkor arról tájékoztatja a témavezetőt)
6. **A témavezetők, ha a szükséges módosítást, javítást végrehajtották az etikai kérelmen, már direktben az adott tudományterület bírálójának küldik vissza.** Ekkor kerül a „Kutató által javított” mappába, mely alapján immár a kérelem elektronikus szavazásra bocsátható a fenti módon.
7. Az engedélyezett kérelem bekerül a Dropbox „Engedélyezett, elfogadott” mappájába, **majd az oktatásszervező/ügyintéző onnan veszi ki és iktatja, továbbá értesíti a témavezetőt, hogy elkészült az etikai engedélye.**
8. Több hallgatós kérelem esetén a témavezető veszi át, tárolja és továbbítja szkennelve a hallgatóinak az engedélyezett kérelmet!
9. A kérelmet mindenkor a témavezető írja alá (aláírt, szkennelt változat is beküldhető)
10. **Hallgatók nem járhatnak el az etikai kérelemmel kapcsolatban sem az egyes IKEB tagoknál, sem pedig az oktatásszervezőnél!**
11. **Etikai kérelmek legvégső benyújtási határideje: a szorgalmi időszak 10-ik hete!**
12. **A témavezető kötelessége a hallgatót értesíteni az etikai engedély iktatásáról és megérkezéséről.**
2. Az elnök az általa elbírált kutatás etikai kérelmeket, továbbá az olyan kérelmeket is, amelyben érintett és ezért nem tudja elbírálni, – a bírálatra, vagy annak hiányára vonatkozó megfelelő jelzéssel – egy másik IKEB tag „Elbírálandó” almappájába teszi.
3. Amennyiben a kérelmet megvizsgálta és elfogadhatónak tartja, úgy áthelyezi az IKEB tag általi „Elfogadott kérelem” almappába.

Az IKEB szükség szerinti rendszerességgel ülésezik. Az ülésekre meghívja az IKEB tagjait és a TVSZ szerint erre kijelölt egyetemi vezetőket. Az ülések lehetséges időpontja minden hónap első keddeje, az intézeti értekezlet után. Az IKEB az üléseken megvizsgálja az egyes IKEB tagok és az elnök által elfogadásra, az elnök által összeférhetetlensége miatt megtárgyalásra javasolt kutatás etikai kérelmeket megtárgyalja és azokról döntést hoz, majd megerősíti a Dropbox összesítő Excel táblázatában is.

Az IKEB elnöke elektronikus döntéshozatalt kezdeményezhet az IKEB tagok körében. Ez esetben az IKEB elnök eldöntendő kérdésként teszi fel az IKEB tagoknak a sürgős döntéshozatalt igénylő kérdést, a döntéshozatalra határidőt tűz. Az elnök ez esetben az IKEB tagoktól emailen, határidőben beérkező szavazatok alapján dönt, a döntésről szintén emailben értesíti az IKEB tagokat.

Az IKEB ülésen elbírált kutatás etikai kérelmeket – a döntésnek a kérelemre való megfelelő feljegyzésével az „Elbíralt, jóváhagyott” almappába helyezi át.

Az intézeti ügyintéző minden IKEB ülés után 5 munkanapon belül a témavezető fahjába helyezi az aláírásra szánt etikai engedélyt.

Az IKEB etikai eljárásra vonatkozó fontos, további megjegyzések:

1. Ha a témavezető egy több szereplős, több hallgatót vagy kutatót érintő kutatás kérelmét nyújtja be, akkor **a kutatás szellemi szerzője akkor is a témavezető, ha a kutatás egyes rész-témát más tanár, például a tanszékének más tagja szeretné vagy fogja vezetni.** Egy bizonyos kutatás esetén a témavezető mint szellemi szerző személye tehát nem változik, de újabb hallgatók bekapcsolódásakor vagy a kutatás folytatásakor a témavezető jelezheti, hogy a munkacsoportból ennek a konkrét részkutatásnak a vezetését a munkacsoport másik tagja, XY tanár fogja ellátni. Az eredeti kutatás a témavezetőé. **Az eredeti eredményeket, nyers adatokat, mindent az eredeti témavezető tárol, tőle kell elkérni a kutatás folytatásához.**
2. Ha a kutatás olyan módszereket alkalmaz (pl. szorongás vizsgálata), amelynek lélektani kockázatai lehetnek, pl. szorongást kelthet a vizsgálati személyekben, köteles a kutatásban klinikai szakpszichológus/alkalmazott egészségpszichológus konzulens is részt venni.
3. **Minden kutatás esetén az adatokért (a felvételükért és a biztonságos, hozzáférés mentes tárolásukért is) a témavezető felel.**
4. **Így a hallgató a műhelymunka, szakdolgozat, TDK munka stb. leadásakor köteles minden nyomtatott és digitális adathordozón lévő nyers és feldolgozott adatot maradéktalanul átadni a témavezetőnek, és a saját tulajdonában lévő minden másolatot köteles megsemmisíteni.** A megsemmisítésről és az adatok átadásáról a következő nyilatkozatot teszi: *Alulírott XY (hallgató neve) a (tanár) által vezetett kutatás minden adatát a mai napon átadtam és a személyes használatomban lévő adathordozókon a másolatokat megsemmisítettem (dátum, aláírás)”*
5. A témavezető eljárása során tudja, hogy a személyes adatok védelmét a **2011. évi CXII. törvény** szabályozza. Az adatok kezelésénél, tárolásánál „Az információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII törvény” („Infotv”) rendelkezései szerint kell eljárni
6. Ezen felül, az egészségügyi adatok, mint különösen érzékeny adatok kezelésére külön törvény vonatkozik. (1997. évi XLVII. törvény **az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről**). Ennek ismerete és betartása nélkülözhetetlen ETT TUKEB engedélyezett kutatások esetén.

Budapest, 2017. május 2.

MELLÉKLETEK

- 1. Sz. melléklet Kérelem kutatásetikai engedélyhez (úrlap a témavezető számára)**
- 2. Sz. melléklet MIÉRT KELL IKEB (Intézeti etikai) ENGEDÉLY?**
- 3. Sz. melléklet A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása-
Hallgatók számára -2016**

1. Sz melléklet

Kérelem kutatásetikai engedélyhez

(Elektronikusan kérjük elküldeni Gál Évának (etikaikerelmekpi@kre.hu) word formátumban a mellékletekkel együtt 1 db fileban! („tanszék neve_témavezető vezetéckneve_első hallgató vezetéckneve_ dátum_etikai kérvény.docx”). Nyomtatva akkor kérjük leadni, ha a bizottság jelzi, hogy nem szükséges rajta változtatni)

A kutatásvezető neve:	
Tudományos fokozata:	
Munkahelye:	
Beosztása:	
Email címe:	
A kutatásban résztvevő további kutatók, külső intézmények neve (hallgatók Neptun-kódja is), feladatuk a kutatásban (szükség esetén a klinikai szakpszichológus konzulens neve, elérhetősége)	
A kutatás címe:	
A kutatás elméleti háttere célja, irodalmi források (800-1200 leütés):	

A kutatás tudományterülete(i) (tanszék neve, ahová vélhetően a kutatás tartozik):	
A vizsgálat módszere, elrendezése, menete, publikációs tervek (pl. szakdolgozat, műhelymunka lesz):	
A vizsgálati alanyok bevonási és kizárási kritériumai, a toborzás módja (toborzás szövege csatolandó):	
A vizsgálatba bevonni kívánt vizsgálati alanyok tervezett száma, neme, életkora (18 év alattiak esetében a toborzás plusz dokumentumait is mellékelni kell):	
A vizsgálat tervezett ideje és vizsgálat helye:	
A felhasznált kérdőívek, tesztek, egyéb mérőeszközök neve és forrása (ha vannak) (mindet csatolni is kell magyar nyelven, alkalmazási, fordítási stb. engedéllyel együtt, ha nem ingyenes. A kutatás során fejleszteni tervezett mérőeszközök etikailag releváns összefüggései (ha vannak):	
A használt berendezések, műszerek, eszközök, tesztek, kérdőívek:	
A felvett adatok bizalmas, rövid és hosszú távú kezelésének, archiválásuk módja a témavezető által:	
A kutatáshoz rendelkezésre álló anyagi, pénzügyi források:	

A kérelmező által összefoglalt kockázat/haszon elemzés, illetve a lényegesnek tartott egyéb etikai szempontok, valamint ezek kezelésének tervezett módjai (Milyen lelki, testi kockázatokkal számolnak és hogyan fogják ezt kezelni? Pl., ha depressziósnak derül ki a v.sz., visszajeleznek-e neki? Ismertesse, hogyan gondoskodik arról, hogy a vizsgált személyekben testi-lelki kár ne essék a vizsgálat által vagy annak folyamán	
---	--

Kérjük, válaszoljon az alábbi kérdésekre! (megfelelő aláhúzendő)

A vizsgálati elrendezés, csoportok szerint:	Kontroll nélküli / Kontrollal rendelkező
Hogyan történik az adatgyűjtés?	Interneten / Személyesen / Mindkettő
Részt vesznek-e a vizsgálatban klinikai diagnózissal rendelkező személyek? (mentális vagy szomatikus)	Igen / Nem
A vizsgálatba bevont alanyok között van-e 18 év alatti személy?	Igen / Nem
Alkalmaz-e a vizsgálatban beavatkozó eljárásokat? (diagnosztikus interjú, elemző exploráció, MMPI, Hamilton, Zung, Beck, STAI, pszichoterápiás beavatkozás)	Igen / Nem
Alkalmaz-e a vizsgálatban új beavatkozást?	Igen / Nem
Szükséges-e a vizsgálatához klinikai szakpszichológus konzulens (szupervizor) felügyelete?	Igen / Nem
Jár-e a vizsgálat?	
a. kellemetlen ingerek bemutatásával vagy kellemetlen helyzetek létrehozásával?	Igen / Nem
b. fájdalommal?	Igen / Nem
c. víz, élelem, alvás stb. megvonásával?	Igen / Nem
d. gyógyszerek vagy pszichoaktív szerek alkalmazásával?	Igen / Nem
e. testi sérülés veszélyével?	Igen / Nem
f. mentális betegek vagy mentálisan veszélyeztetett egyének részvételével?	Igen / Nem

- g. a vizsgált személyek tudatos félrevezetésével? Igen / Nem
- h. a kutatás természetére vagy céljára vonatkozó információk eltitkolásával? Igen / Nem
- i. olyan eljárással, amely akár szándéktalanul is szorongást vagy szenvedést okozhat (pl. szorongás kérdőív is akár)? Igen / Nem

A fenti kérdések valamelyikére adott IGEN válasz nem zárja ki a kutatás végrehajthatóságát.

Van-e bármilyen további etikai vonatkozása a vizsgálatnak, amelyre a fenti kérdésekre adott válaszokban nem történt utalás?

.....

.....

.....

A kérelemhez mellékelni kell:

- a toborzáshoz használt felhívást,
- a résztvevők tájékoztatásának szövegét, beleegyező nyilatkozatot, egyéb dokumentumokat (pl. a kutatóhely befogadó nyilatkozatát, 18 év alattiak esetén a szülők vagy törvényes képviselő tájékoztatott beleegyező nyilatkozatát, egyéb dokumentumokat (pl. intézményi hozzájárulást, 18 év alatti résztvevők esetében törvényes képviselő tájékoztatását),
- a vizsgálatban felhasznált skálát, tesztet, berendezés dokumentációját.

Megítélésem szerint a tervezett kutatás összhangban van a Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete által 2004-ben elfogadott *Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében* meghatározottakkal.

Kelt:..... 20..... év hó.....nap

a kutatásvezető (kérelmező) aláírása

A kérelemben részletezett kutatási tervet az IKEB megvizsgálta, és végleges formájában elfogadta.

Budapest, 20..... év hó.....nap

A bizottság elnöke
(vagy az eljáró bizottsági tag)

2. sz melléklet

MIÉRT KELL IKEB (Intézeti etikai) ENGEDÉLY?

Mert egyébként kutatás nem végezhető, a kiadók nem jelentetik meg a kutatásból készült publikációkat.

MIÉRT KELL „ETT TUKEB” ENGEDÉLY?

Új jogszabályok láttak napvilágot, melyek a korábbiakat módosították. Egy jogszabály neve a keletkezéskori név a „haláláig”, tehát attól, hogy valami 2009-es, még módosulhatott 2017-ben.

3 jogszabály miatt kell:

1. A 235/2009-es kormányrendelet definiálja
2. a 23/2002. (V. 9.) EüM rendelet tovább részletezi
3. és a 60/2003-as ESZCSM rendelet pontosítja

hogy akkor kell ETT TUKEB engedély, ha a kutatás, amit végzünk, ún. NEM BEAVATKOZÓ EGÉSZSÉGÜGYI VIZSGÁLAT. <https://ett.aEEK.hu/tukeb/>

Mikor beszélünk erről?

Amely vizsgálat során olyan tevékenység zajlik, amely egyébként egy szokásos pszichológiai **EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS** keretében is zajlana, de az adatokat kutatási célra is használják, akkor az beavatkozással nem járó vizsgálatnak minősül. (Interjú, tesztfelvétel...stb.)

Ilyen vizsgálat kizárólag:

- cselekvőképes személyen
- diagnosztikus,
- terápiás,
- megelőzési
- és rehabilitációs eljárások tökéletesítése,
- eljárások kidolgozása,
- értékelése,
- valamint a betegségek kóroktanának,
- patogenezisének
- és epidemiológiai,
- népegészségügyi összefüggéseinek jobb megértése céljából lehet folytatni.

Mi az EGÉSZSÉGÜGYI ELLÁTÁS?

A 60/2003-as ESZCSM rendelet 7101, 7104, 7106, 7107 szakmakód alatt részletezett egészségügyi tevékenységek:

1. pszichodiagnosztika
2. állapotfelmérés (kérdőívvel, interjúval),
3. pszichoterápia (minden módszerrel),
4. stressz-management (relaxációval vagy más technikával),
5. egészségügyi dolgozók kiégés (burn-out) prevenciója,
6. konfliktuskezelés (bármely módszerrel),
7. problémamegoldó tréningek,
8. kommunikációs és
9. szociális készségfejlesztő tréningek hatásvizsgálata
10. az ESZCSM rendeletben felsorolt, továbbá az OEP által finanszírozott tesztekkel végzett vizsgálatok különösen:
 - Intelligencia tesztek: MAWI, WAIS, PFT,
 - Projektív tesztek: Rorschach teszt, Szondi teszt
 - MMPI-teszt
 - SCID-I és SCID-IL személyiségteszt
 - Young Séma-teszt
 - Klinikai pszichológiai kérdőívek, becslőskálák (depresszió, szorongás, magatartászavar, evészavar stb. felmérésére
 - HAWIK-teszt vagy MAWGYI-R teszt
 - Iskolaérettségi teszt
 - Woodcock Johnson intelligencia teszt
 - Színes Raven teszt
 - Binet-teszt
 - CAT-teszt
 - PFT gyermek-teszt
 - Báb-teszt
 - Világjáték
 - Szcenó-teszt
 - Brunet-Lezine-féle pszichomotoros teszt
 - Klinikai gyermekpszichológiai kérdőívek, becslőskálák (gyermekkorai depresszió, szorongás, magatartászavar, evészavar stb. felmérésére)
 - Neuropszichológiai vizsgáló eljárások a neuropszichológiai szakmai irányelvek előírásai szerint
 - Bármely **egészségügyi adat kikérdezése** (pl. gyógyszerfogyasztás, droghasználat, alkohol, korábbi kezelések...stb.)
 - És a többi az OEP teszt-listáról

MIBE KERÜL AZ ETT TUKEB ELJÁRÁS?

Ha nincs szpozora (pl. OTKA), akkor ingyenes!

MENNYI IDEIG TART AZ ETT TUKEB ELJÁRÁS?

8 napon belül válaszolnak, 2-3 héten belül megadják. Ha késnek, 10.000.- Ft önbírságot fizetnek a kutatónak.

HOGYAN KELL IKEB VAGY ETT TUKEB ENGEDÉLYT KÉRNI?

A KRE honlapon megadott és letölthető formanyomtatványok kitöltésével. 2 db A4-es űrlap, melyhez csatolni kell mindent, amit kiad a kezéből a vizsgálati személynek a kutató olvasásra vagy kitöltésre.

KITŐL LEHET KÉRNI TOVÁBBI SEGÍTSÉGET?

A KRE IKEB-től. etikaikerelmekpi@kre.hu

3.Sz melléklet

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása

- Hallgatók számára -

2016

Tartalomjegyzék

I. Házi dolgozat formai követelményei	2
II. Prezentáció formai követelményei	3
III. Műhelymunkák követelményei	4
III.1. Mi a műhelymunka és hogyan kell elkészíteni?	4
III.2. A rész műhelymunka követelményei	4
III.3. A teljes műhelymunka követelményei	7
IV. Szakdolgozat követelményei	15
IV.1. Közös követelmények	15
IV.2. BA szakdolgozat	15
IV.3. MA szakdolgozat	16
V. Hivatkozásrend	17
V.1. Hivatkozások a szövegben	17
V.2. Az Irodalomjegyzék/Hivatkozások formátuma	20
VI. Etikai eljárásrend	26
Mellékletek	36

I. HÁZIDOLGOZAT FORMAI KÖVETELMÉNYEI

A házi dolgozatot szövegszerkesztő programmal (lehetőleg: word) gépelt formában, az adott kurzus oktatója által meghatározott témában, terjedelemben és tartalmi követelményekkel kell elkészíteni.

Formai követelmények:

Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, 1,5-es sortávolság, 2 cm-es margó.

Előlap (1. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül:

- szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.

Oldal közepén, középre rendezve:

- a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.

Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:

- készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain:

(mint ennek a dokumentumnak az oldalain)

Élőfejben:

- a dolgozat címe - középre rendezve.

Élőlábban:

- baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot az első oldalon **tartalomjegyzékkel** kell ellátni, ha 5 egységnél több részre - fejezetre vagy alfejezetre – tagolódik.

Az **oldalak számozása** az előlap kivételével minden oldalon kötelező.

A házi dolgozatot az oktató által meghatározott formában (elektronikus és/vagy nyomtatott) és példányszámban, a kijelölt határidőre kell leadni.

A nyomtatott dolgozatot össze kell tűzni, vagy le kell fűzni (pl. spirál).

II. PREZENTÁCIÓ FORMAI KÖVETELMÉNYEI

A prezentációt PowerPoint programmal, az adott kurzus oktatója által meghatározott témában, terjedelemben és tartalmi követelményekkel kell elkészíteni

Formai követelmények:

Első dián (2. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül:

- szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.

Oldal közepén, középre rendezve:

- a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.

Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:

- készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév.

Minden további dián:

Dia alján élőlábban:

- dátum, készítő neve, diaszám.

A prezentáció anyagát - amennyiben az oktató kéri - nyomtatott formában is le kell adni.

III. MŰHELYMUNKÁK KÖVETELMÉNYEI

III.1. Mi a műhelymunka és hogyan kell elkészíteni?

Általános információk

A műhelymunka készítés célja **önálló empirikus kutatómunka** (továbbiakban: teljes műhelymunka) vagy kutatási részfeladatok (továbbiakban: rész műhelymunka) végzése és az arról történő, a tudományos közlemények tartalmi, formai és etikai követelményeinek megfelelő írásos beszámolás. A BA képzés során a hallgatónak – a mintatantervnek megfelelően - 4 műhelymunkát kell elkészítenie, ebből legalább **kettőnek teljes műhelymunkának kell lennie és kettő lehet rész műhelymunka**.

A műhelymunka témáját a szaktanár határozza meg. Egy témaegység köré több hallgató csoportosul. A kutatásik vezetője így maga a témavezető. Témavezető csak tudományos fokozattal rendelkező tanár lehet. A hallgató így a kutató tanár kutatásában résztvevő közreműködő

A műhelymunka lényege egy pszichológiai terület (általános lélektan, fejlődéslélektan, szociálpszichológia, személyiség lélektan) tárgyköréből választott releváns kérdés empirikus feldolgozása.

Alapvetően kétféle kutatási tevékenységről beszélhetünk, melyben a hallgatók potenciálisan részt vehetnek: az egyik az orvostudományi kutatások (továbbiakban "eü. kutatások"), a másik az ezen kívül eső összes pszichológiai tárgyú szakmai kutatás (továbbiakban "nem eü. kutatások").

Amennyiben a témavezető „nem eü kutatást” végez, úgy mind az etikai engedélyeztetés, mind az adatkezelés szabályai a továbbiakban olvashatóak.

A műhelymunka alapját jelentő, a témavezető által vezetett „eü kutatások” esetén az 6. Sz. mellékletben szereplő jogszabályi feltételek és iránymutatások irányadóak. „Eü kutatások „esetében a kutatási engedélyt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és

Kutatásetikai Bizottságától ("ETT TUKEB") kell kérelmezni. A kérelmet a "megbízó" (klinikai szakpszichológus, alkalmazott egészségpszichológus vagy neuropszichológus szaktanár) nyújtja be az ETT TUKEB részére

A műhelymunkában ismertetett vizsgálat lefolytatásának minden tekintetben meg kell felelnie a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete közös Etikai Kódexében (SZEK) foglaltaknak. (Ennek teljesülését a műhelymunkát vezető tanár ellenőrzi.)

Minden műhelymunkához (beleértve az eü és nem eü kutatásokat) a KRE BTK Pszichológiai Intézet Etikai Bizottságának (IKEB) engedélye szükséges, melyet a kutatásvezető (témavezető) ad be az IKEB Bizottság számára. Az etikai engedély iránti kérelem formáját a VI. fejezet, Etikai eljárásrend tartalmazza. Az intézeti etikai engedély a teljes kutatásra kiterjed, ezáltal számos műhelymunkázó dolgozatának engedélyét foglalja magában.

A műhelymunkában felhasznált skálákat, eljárásokat a szerzői jog alapján engedélyeztetni kell a kutatáshoz, ha szabad felhasználásúak, akkor a forrásukat jelölni kell.

A klinikai szakvizsgáláshoz kötött tesztekkel, azaz az OEP által „egészségügyi tevékenységek körébe sorolt tesztekkel) végzett kutatásoknál (ha a témavezetőnek nincsen klinikai szakpszichológus vagy alkalmazott egészségpszichológus, neuropszichológus szakvizsgálója) be kell vonni az intézetből egy klinikus kollégát, mint a kutatás klinikai szupervizorát, aki a tesztek használatának esetlegesen felmerülő személyes következményeit (pl. a v.sz. problémái felderülnek és segítséget kér) kezelni tudja és jogosult.

A hallgatónak a vizsgálat megkezdése előtt rövid írásos kutatási tervet (forgatókönyvet) kell benyújtania a vezető tanárnak (ld. a műhelymunka gyakorlati kurzus követelményei), s a tényleges empirikus munkát csak a szupervizori jóváhagyást követően kezdheti meg, mivel az másokkal együtt, a témavezető által vezetett kutatás.

Az adott félév megkezdése utáni 4. hétig a hallgatónak el kell döntenie, rész- vagy teljes műhelymunkát ír-e az adott tárgyból, melyet mindig a 4. heti órán kell egyeztetni az oktatóval. **Ez a vállalás a későbbiekben nem változtatható!**

Plágium esetén a dolgozat minősítése minden további szempont mérlegelése nélkül elégtelen. A plágium fogalmát a VI. fejezet, Etikai eljárásrend tartalmazza, különös tekintettel a 8. Sz. mellékletre.

A műhelymunkát a témavezető által meghatározott formában (elektronikus és/vagy nyomtatott) és példányszámban, a kijelölt határidőre kell leadni. A nyomtatott példányt össze kell tűzni, vagy le kell fűzni (pl. spirál). **Mellékelni kell hozzá az iktatott és elfogadott kutatásetikai engedélyt.**

III.2. A részműhelymunka követelményei

Részműhelymunkák esetén, ha a hallgató valamilyen folyó kutatásban való részvételre vagy adatelemzésre jelentkezik, az oktató kérhet tőle előzetes anyagot, pl. motivációs levelet, melynek alapján dönt a hallgató részvételéről. Minden részműhelymunka esetében elvárt egy max. 5 perces Powerpoint-bemutató prezentálása a témavezetőnek és a hallgatótársaknak,

mint szakmai közönségnek. Ezzel a hallgatók lehetőséget kapnak az előadás gyakorlására, ami egyúttal a BA-, majd az MA-záróvizsga prezentációjára való felkészülést is segíti.

A rész műhelymunka leadási határideje: két héttel az adott félév szorgalmi időszakának vége előtt. Az oktató megszabhat konkrét órát, percet is, és nem köteles a később benyújtott anyagot elfogadni.

Formai követelmények:

A rész műhelymunka terjedelme minimum 5, maximum 10 A/4-es gépelt oldal (1.5-es sortávolság, Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, normál margó), amelybe nem értendő bele az irodalomjegyzék és a mellékletek.

Előlap:

Jobb oldalt felül: - szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.
Oldal közepén, középre rendezve: - a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.
Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt: - készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain: (mint ennek a dokumentumnak az oldalai)

Élőfejben: - a dolgozat címe - középre rendezve. *Élőlábban:* - baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot, a címlap kivételével folyamatos oldalszámozással kell ellátni (így ezt szövegek közötti utalásokra is használhatjuk, amennyiben a dolgozat nem tagolódik a főfejezeteken belül alfejezetekre). A táblázatokat és ábrákat minden esetben számozással és pontos címmel kell ellátni.

Tartalmi követelmények:

A részműhelymunka alapvetően a következő módokon teljesíthető:

A). Szakirodalom-gyűjtés és kritikai összefoglalás

A témavezető által megadott, megajánlott témakörben a hallgató feladata az önálló szakirodalomgyűjtés és ennek 5-10 oldalas összefoglalása. Az összefoglaló nem azonos a hivatkozások egyszerű felsorolásával, sem azok összeollózott kivonatával, hanem koherens, logikusan végigvezetett áttekintés és kritikai összefoglaló a megfelelő hivatkozási renddel. Növeli a beadott munka színvonalát, ha a hallgató reflexiói, összegző véleményezése is szerepel a dolgozatban, illetve önálló problémafelvetésig és újabb kutatási hipotézisek megfogalmazásáig jut el a szerző.

A hivatkozási rend a nemzetközi szabványokat követi (ld. V. fejezet).

Az összefoglalónak legalább 20 tudományos publikációt kell tartalmaznia, amelynek minimális 30%-a idegen nyelvű (elsősorban angol). Elsősorban full text (teljes terjedelmű) publikációkat kell feldolgozni, absztraktok (kivonatokat) legfeljebb 20%-ban szerepelhetnek.

A dolgozat első oldalán táblázatos formában meg kell adni a következőket:

1. Összesen hány publikációra épül az összefoglaló

2. Az idegen nyelvű publikációk százaléka.

3. Az absztraktok százaléka.

B). Kutatás-tervezés

A témavezető segítségével önálló, a témavezető teljes kutatásának egy részét kifejtő kutatási/vizsgálati terv/forgatókönyv elkészítése, amely a műhelymunka felépítését taglaló dokumentumot követi. A kutatási tervet egy 5-10 oldalas dolgozatban kell összefoglalni.

Ugyanide tartozik adott kutatás/vizsgálat lefolytatásához szükséges kérdőívesomagok, tesztanyagok, ingeranyagok vizsgálati/kísérleti elrendezések megtervezése, összeállítása, illetve instrukciók kidolgozása, külföldi kérdőív adaptálásának előmunkálatai (fordítás-vissza fordítás, próbakérdezés minimum 10 személlyel). A komplett kérdőívesomag elkészítésének részletes dokumentációja (milyen logika vezette a tesztbatteria összeállításában, az egyes kérdőívek, eszközök leírása, az instrukciók megfogalmazása stb.). A forgatókönyv a Kutatásmódszertan tárgy során megtanult részletes dokumentációt tartalmazza.

Ingeranyag tervezése esetén magát az ingeranyagot is össze kell állítani és mellékelni.

C). Adatgyűjtés

A személyes adatok kezelésével kapcsolatban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban "Adatvédelmi törvény") rendelkezéseit kell figyelembe venni.

Ezek lényege, hogy az adatok gyűjtésére csak az érintett előzetes írásbeli hozzájárulása alapján van lehetőség.

Az általános szabályokon felül az Adatvédelmi törvény rendelkezései szerint tudományos kutatás céljára felvett személyes adat csak tudományos kutatás céljára használható fel.

A kérdőívek felvételét vagy egyéb vizsgálati elrendezések meghatározott szakaszában való részvételt a témavezető által felkínált kutatásokhoz kapcsolódva (pl. mérőeszközzel végzett vizsgálatokban asszisztensi vagy vizsgálatvezetői teendők ellátása, kísérletvezetés) a témavezető ellenőrzi és határozza meg. A beérkezett adatok rögzítése: keretfájl készítése statisztikai programokban, adatbevitel a témavezető utasításai szerint történik. Az egyes részfolyamatokat a témavezető felügyeli és segíti.

Min. 5–max. 10 oldalas összefoglalás írása kötelező az adatgyűjtés folyamatáról, kiemelten a személyes tapasztalatokról, valamint az adatfelvétel esetleges nehézségeiről, korlátairól. A létrehozott adatfile-okat is be kell adni.

D). Adatelemzés

Létező adatbázison (melyet a hallgató érdeklődésének megfelelően a témavezető biztosít a hallgató számára) futtatott elemzések elkészítése – a témavezető által megadott, vagy a diák

által javasolt szempontok mentén (pl. leíró statisztikák, korrelációs elemzések, csoportösszehasonlítások, regressziós és többszemponos elemzések, faktoranalízis).

A részműhelymunka témakörhöz tartoznak a statisztikai elemzések futtatásán kívül tartalomelemzési feladatok is (pl. tartalomelemzés során kódolás vagy videók elemzése).

Min. 5 – max. 10 oldalban a hallgató foglalja össze, hogy milyen adatbázison, milyen célból (hipotézistesztelés) milyen statisztikai elemzéseket futtatott. Elvárt a statisztikai elemzések pontos dokumentálása, ábrák, táblázatok alkalmazása és a kapott eredmények szöveges összefoglalása is.

Be kell nyújtani minden olyan adatfile-t és elektronikus dokumentumot, amelyet a hallgató létrehozott. Az oktató kötheti valamilyen kritériumhoz (pl. statisztikában való jártasság igazolása) a jelentkezést és részvételt.

A fentieken kívül az adott tanszék egyéb módokat is megadhat! Ezt mindig az adott témavezető feladata és kompetenciája.

E) Adattárolás

A hallgató köteles a beszerzett nyers adatokat minden beazonosítás lehetősége nélkül, anonim, de visszakereshető módon tárolni. Ez megoldható file-írásvédelemmel, a névhez kód és külön tárolt beazonosító, írásvédett kódlista alapján archiválni.

A személyes adat érintettel való kapcsolatának megállapítását - mihelyt a kutatási cél megengedi - véglegesen lehetetlenné kell tenni. Ennek megtörténteig is külön kell tárolni azokat az adatokat, amelyek meghatározott vagy meghatározható természetes személy azonosítására alkalmasak. Ezek az adatok egyéb adatokkal csak akkor kapcsolhatók össze, ha az a kutatás céljára szükséges.

A tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az érintett ahhoz hozzájárult.

A hallgató által begyűjtött minden nyersadat (írás, rajz, kép vagy hang), továbbá ezek feldolgozott és elemzett változatai a KRE BTK Pszichológiai Intézet tulajdonát képezik, ezért azokat elektronikusan és papírformában is köteles a hallgató leadni a szorgalmi időszak utolsó tanítási napján. Ennek hiányában a műhelymunkája nem teljesítettnek minősül, és vele szemben etikai eljárás indítható. Az adatok tárolásáért a témavezető kutató felel. Javasolt az Intézet Könyvtárában való adattárolást megoldani.

III.3. A teljes műhelymunka követelményei

Az empirikus kutatásban kritériumcsoportokkal történő munka esetén minimálisan csoportonként 20 fő vizsgálata szükséges. Korrelációs mutatóval dolgozó empiria esetében csoportonként minimum 30 fő vizsgálati személy bevonása szükséges.

Szociálpszichológia műhelymunkára vonatkozó különleges kritériumok:

Kérdőíves, statisztikai adatfeldolgozással végzett vizsgálat esetén a minta minimális elemszáma 40 fő, összehasonlított csoportok esetében csoportonként 20 fő.

Kvalitatív kutatásoknál a minta minimális elemszáma

- Mélyinterjú, életút interjú: 4-6 fő
- Strukturált interjú: 10 fő
- Csoportos (fókuszcsoport) interjú: 2 csoport, csoportonként min. 6 fő (speciális esetekben lehet egyetlen csoport is – a témavezetővel egyeztetve)

A dolgozat szövegében az interjúalanyok és az interjúalanyoktól származó idézetek anonim módon, de a forrás megjelölésével szerepeljenek (kitalált névvel, számmal, betűjellel stb.). Az anonimizálás tényét és módját a szövegben fel kell tüntetni.

Dokumentumok tartalomelemzése esetén pontosan meg kell jelölni a szövegtörzset terjedelmét és forrásait

A fentiekén kívül a műhelymunka típusokhoz (általános, fejlődés, szociál, személyiség) az adott tanszék egyéb kritériumokat is megadhat! Ezt mindig az adott témavezető feladata és kompetenciája.

3.1. *Formai követelmények:*

A műhelymunka terjedelme minimum 12, maximum 20 A/4-es gépelt oldal (1,5-es sortávolság, Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, normál margó), amelybe nem értendő bele az irodalomjegyzék és a mellékletek.

Előlap:

Jobb oldalt felül: - szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.
Oldal közepén, középre rendezve: - a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.
Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt: - készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain: (mint ennek a dokumentumnak az oldalain)

Élőfejlben: - a dolgozat címe - középre rendezve. *Élőlábban:* - baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot, a címlap kivételével folyamatos oldalszámozással kell ellátni (így ezt szövegtörzsi utalásokra is használhatjuk, amennyiben a dolgozat nem tagolódik a főfejezeteken belül alfejezetekre). A táblázatokat és ábrákat minden esetben számozással és pontos címmel kell ellátni.

3.2. *A műhelymunka elkészítésének javasolt menete:*

1. A vizsgálandó téma tágabb megfogalmazása
2. Tájékozódás a témával kapcsolatos szakirodalomban (könyvtárak, EISZ, PubMed, PsychLit, Psychological Abstracts, Medline)!
3. Konkrét problémafelvetés, a vizsgálati terv elkészítése, a hipotézis(ek) megfogalmazása

4. A vizsgálat lefolytatása

5. Az adatok feldolgozása, statisztikai elemzés

6. A műhelymunka elkészítése

3.3. *Teljes műhelymunkák határidőnaplója:*

- A szorgalmi időszak 4. hetéig dönteni a teljes műhelymunka vállalásáról
- A szorgalmi időszak 5. hetében a kutatási foratókönyv leadása
- A szorgalmi időszak 9. hetében az elméleti hátterek leadása (javasolt az órán a közös lektorálás kiscsoportos munkában)
- A témavezető megajánlása alapján (!), a szorgalmi időszak 13. hetében a teljes műhelymunka első verziójának leadása (opcionális, aki eddig leadja, lehetőség van rá, hogy javíthasson, ha ezt a témavezető megajánlotta).
- A végleges műhelymunka végső leadási határideje: mindenkor a vizsgaidőszak vége előtt két héttel. Az erre a határidőre leadott műhelymunkák végleges változatnak minősülnek (nem elsőnek, ezért a javításukra nincs mód).

3.4. *A műhelymunka egészének általános felépítése*

Címlap: A házidolgozat formai követelményénél megadottak szerint

Tartalomjegyzék: A dolgozatot az első oldalon **tartalomjegyzékkel** kell ellátni, ha 5 egységnél több részre - fejezetre vagy alfejezetre – tagolódik.

Kivonat (absztrakt): (ld. lejjebb)

A dolgozat maga: követi az alábbiakban ismertetett felépítési elveket.

- ☐ Bevezetés
- ☐ Empirikus rész (=Módszer és Eredmények)
- ☐ Diskusszió

Arányuk általában körülbelül $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{3}$. Ezekről az arányokról eltérés akkor lehetséges, ha a dolgozat célja vagy a hivatalos “kiírás” ezt indokolja (pl. kutatási terv mint önálló gyakorlati dolgozat).

- ☐ Köszönetnyilvánítás

Általában nagyobb volumenű munkáknál (pl. műhelymunka, szakdolgozat) illik köszönetet mondani azoknak a személyeknek, akiknek részvétele érdemben hozzájárult a dolgozat elkészültéhez, megnevezve azt is, hogy miben segítettek.

- ☐ Irodalomjegyzék (ld. alább)
- ☐ Mellékletek, függelékek

A mellékletek célja a vizsgálat eredményeinek adatszerű bemutatása. A mellékletekben csak a vizsgálat szempontjából releváns adatok szerepelhetnek, szerkesztett formában. A számítógépes statisztikai próbák nyers print-out-ja nem képezheti a melléklet részét! A szövegben csak az értelmezés szempontjából elengedhetetlenül szükséges, a leglényegesebb eredményeket bemutató táblázatokat és ábrákat szerkesszük bele. Minden egyéb relevánsnak tekintett eredmény (statisztikai próbák részletei, interjú szövegrészletek, stb.) a számozott és címmel ellátott mellékletek részét képezi.

Szintén csatolni kell (számozott, címmel ellátott mellékletként) a dolgozathoz az alkalmazott kérdőívet, kérdőíveket, interjú űrlapot.

□ IKEB iktatott engedély (mint mellékletbe csatolandó)

Szintén mellékletbe kell csatolni a Témavezetői etikai nyilatkozatot, amennyiben a kutatás 2016 szeptembere előtt lezajlott, egyébként az IKEB engedélyét; a hallgatói szándéknyilatkozatot, a Tájékoztatót beleegyező nyilatkozatot, az intézményvezetőtől vagy más kutatóhelyen végzett munka esetén a kutatásvezetőtől kapott befogadó nyilatkozatot, illetve amennyiben volt ETT TUKEB etikai eljárás, annak dokumentációját (engedély határozatot) is.

3.5. A teljes műhelymunka tartalmi részének felépítése

A műhelymunka a tudományos közleményekben használatos szerkezeti egységekre, fejezetekre, adott esetben alfejezetekre bomlik.

Kivonat (Absztrakt)

A műhelymunka első oldalára rövid, absztrakt jellegű összefoglaló kerüljön, amelyben a szerző 1200-2000 karakter, szóközökkel terjedelemben összegzi a munka célkitűzéseit, a vizsgálati módszert, a vizsgált személyek számát, a kapott eredményeket és a levont következtetéseket. Az absztraktot 5-8 szavas kulcsszójegyzék egészíti ki.

Bevezető

A bevezető néhány mondatban indokolja a dolgozat témáját, esetleg röviden szól a témaválasztás motivációjához kapcsolódó szubjektív élményről (pl.: mi a története annak, hogy éppen ezt a kérdést kutatom?), illetve a téma aktualitásáról.

Elméleti háttér

A bevezetés "tölcsér" alakú, olyan értelemben, hogy szélesen kezdődik és szűken végződik. A problématerületbe való nagyon általános bevezetővel kell kezdődnie, majd el kell kezdeni leszűkíteni a kört úgy, hogy olyan előző munkák eredményeire hivatkozunk, amely munkákat ezen a területen már mások végeztek, és amelyek jelentőséggel bírnak az általunk vizsgált konkrét dologgal kapcsolatban. Az előző kutatások idézésével ne akarjuk az irodalmat kimerítően áttekinteni: csak azokat a munkákat (kutatási eredményeket, elméleteket, alternatívákat és rivális vagy kritikai megfontolásokat) idézzük, amelyek közvetlenül ide tartoznak. Kerüljük a távoli, lazán kapcsolódó szakirodalmi hivatkozásokat! Ez az idetartozó irodalom közvetlenül a mi munkánkhoz vezessen, és így az előző kutatások és a mi munkánk közötti folyamatosságot mutassa. Ha a vizsgálatban már standardizált papír-ceruza tesztet használunk, akkor annak rövid bemutatása is ebben a részben jelenik meg.

Az "összeollózott" szerkezetű összefoglaló nem fogadható el. Helyette törekedjünk logikus, koherens gondolatmenetre, amelyből kiderül, hogy a vizsgálatvezető valóban elmélyült a választott témában, és bizonyos (egy hallgatótól elvárható szintű) rálátással rendelkezik.

Minden olyan szövegre hivatkozni kell, amelyet nem a dolgozat szerzője írt. Az internetes keresők nyomában kiderítik a plágiumot, már idegen nyelveken is. Plágium esetén a dolgozat automatikusan elégtelen, és az egyetem más szankciókat is előírhat.

Miután az előző idevágó irodalmat idéztük és megmutattuk, hogyan vezet el a mi témánkhoz, ezután kell lehetőleg kérdés formájában közölni a mi munkánk célját.

Látható, hogy a bevezetés megpróbálja megmagyarázni az olvasónak az adott vizsgálat logikai alapját, hogy hogyan illeszkedik ez az előző vizsgálatok sorába, és hogy hogyan terjeszti azt ki, mi az, amit ezekből ismét, az adott problémának milyen új aspektusát vizsgálja. E cél elérése érdekében a bevezetés a problématerület széleskörű bevezetésével kezdődik, majd leszűkül az idevágó irodalom rövid, átfogó összegzésére, ami közvetlenül egy, a jelen munkában vizsgálandó változókra vonatkozó állításhoz, illetve a vizsgálat hipotézisének megfogalmazásához vezet.

Minimális feltétel a vonatkozó magyar nyelvű szakirodalom összefoglalása mellett legalább egy, az elmúlt évek során megjelent, releváns, idegen nyelvű összefoglaló tanulmány feldolgozása.

Hipotézisek

Itt mutatjuk be a kutatás szakmai hipotéziseit, részletesen, pontokba szedve. A hipotézisek megfogalmazásánál visszautalhatunk az Elméleti háttér megfelelő pontjaira. A hipotézis megfogalmazásában szakmai hipotézis, (nem matematikai statisztikai nullhipotézis).

Módszer

A módszer rész elsődleges célja az, hogy elmondja az olvasónak, hogy pontosan hogyan végeztük a vizsgálatot: milyen módszerekkel, azoknak kik a szerzői, kik és hogyan fordították magyarra, adaptálták hazai alkalmazásra, stb. Ez a kutatási jelentés azon része, ami a megismételhetőség kritériumának közvetlenül meg kell, hogy feleljen. Ha megfelelően írjuk le, akkor a módszer elolvasása után egy másik kutatónak meg kell tudnia ismételni az általunk leírt vizsgálatot. A módszer megfelelő leírása arra is lehetőséget nyújt az olvasónak, hogy értékelje, hogy maga a kutatás megfelelő-e. A módszer leírása gyakorlatilag a vizsgálati terv megvalósításának részletes dokumentációjaként is felfogható és ezért "használati útmutatóként" szolgál nemcsak a vizsgálat reprodukálásához vagy későbbi tovább fejlesztéséhez, hanem a kapott eredmények kritikai elemzéséhez is.

A kommunikáció elősegítése és az átláthatóság érdekében a módszertani részt általában a következő alfejezetekre szokás bontani: kísérleti személyek; berendezés, anyag, eszközök; eljárás. Ezek a tipikus alfejezetek, de néha más fejezetcímek is előfordulnak.

1. Kísérleti/vizsgálati személyek

Ebben a részben definiáljuk vizsgálatunk mintáját, meghatározzuk a vizsgálati/megfigyelési egységet és ismertetjük a mintaválasztás módját és kritériumait. Nemcsak azt kell megmondani az olvasónak, hogy kik voltak a résztvevők, hanem azt is, hogy hányan voltak, mik a jellemzőik (átlagéletkor, életkori tartomány, nemek aránya és minden más, a konkrét

vizsgálat szempontjából fontos paraméter), és hogy hogyan választottuk ki őket. Továbbá, minden más idetartozó információt meg kell adni a kísérleti személyekről, ami a vizsgálat reprodukálhatóságához fontos lehet, pl. hogyan osztottuk be őket a kísérleti csoportokba, mekkora elemszámú csoportokat alakítottunk ki, hány olyan személyt választottunk a kísérletbe, akik végül is nem fejezték be a kísérletet, mi ennek az oka, milyen ösztönzővel készítettük a személyeket a részvételre stb.

2. Berendezés, anyag, eszközök

Ebben a részben megfelelő részletességgel le kell írni, hogy milyen berendezést vagy anyagokat használtunk, hogy az olvasó hasonló eszközöket tudjon beszerezni. Továbbá azt is meg kell mondani, hogy miért használtuk az adott berendezést. A kereskedelmi forgalomban lévő berendezésnél a gyártó cég nevét és a modell típusszámát kell megadni (ide tartoznak az esetlegesen használt számítógépes programok is, de ebben a részben kell megadni pl. a vetített filmrészletek vagy ingeranyagként szolgáló zenék paramétereit is). Minden tesztnél kötelező feltüntetni az eredeti teszt forrását (szerző, évszám) a megfelelő szakirodalmi formátumban (lásd alább). Honosított tesztek esetén a magyar változat forrását is meg kell adni. Bármely, nem kereskedelmi forgalomban lévő tesztet vagy módszert kizárólag a szerző (vagy a jogtulajdonos) írásos engedélyével lehet magyarra fordítani, majd ismételt engedélyével az adott kutatás céljára felhasználni. Ennek megszerzésében a témavezető hivatott eljárni. Az exponált ingeranyagot (pl. képeket) a mellékletben kell csatolni. Minden tesztet, kérdőívet a vizsgálatban használt formátumban, azok alkalmazásának sorrendjében szintén a mellékletben kell csatolni (ugyanabban a formátumban, ahogyan azt a vizsgálati személyek kézhez kapták). A külön rendelésre készült eszközről részletes leírást kell adni, illetve bonyolult eszköz esetén rajzot vagy fényképet ajánlatos mellékelni.

Ha a vizsgálatvezető saját maga állított össze egy kérdéssort (például interjúhoz), természetesen ezt is csatolni kell, és le kell írni, hogyan történt a kérdéssor összeállítása (a tételek meghatározása vagy kiválasztása, az esetleges validálás módja, előkísérletek stb.).

3. Eljárás

Ebben a részben azt kell elmondani az olvasónak, hogy pontosan hogyan hajtottuk végre a kísérletet attól a pillanattól kezdve, hogy a kísérleti személy és a kísérletező érintkezésbe került egymással, addig a pillanatig, amíg a kapcsolatuk véget nem ért. Tehát ez a rész lépésről-lépésre leírja, hogy mit csinált mind a kísérletvezető, mind a kísérleti személy az egész vizsgálat alatt. Ez a rész tartalmazza a kísérleti személynek adott instrukciókat és/vagy ingerfeltételeket és a kísérleti személyektől elvárt reakciókat és az adatok rögzítésének mikéntjét is.

Eredmények

Az eredmények rész pontosan megadja, hogyan elemeztük a begyűjtött adatokat és mi volt az elemzés eredménye. Tehát az eredmények rész mondja meg, hogy milyen statisztikai teszteket alkalmaztunk (számítógépes adatfeldolgozás esetén itt adjuk meg a használt statisztikai program nevét és verziószámát is). Amennyiben az adatfeldolgozás módja nem triviális (pl. tartalomelemzés; a mért adatokból új változók képzése), akkor azt külön alfejezetben (Az adatok feldolgozása) ismertetjük.

Nem kell ismertetni ehelyütt a statisztikai próba képletét, a statisztikai nullhipotézist és azt sem, miért esett választásunk az adott próbára (utóbbit csak abban az esetben írjuk le, ha több alternatíva közül választottuk ki az elvégzett próbát vagy ha a statisztikai próba új, egyedi, vagy más módon nem standard, vagy nem általánosan használt statisztikai próba).

Az egyes vizsgálati személyek adatait sem ehelyütt, sem a függelékben nem adjuk meg!

A statisztikai feldolgozás eredményeinek ismertetését a leíró statisztikával kezdjük (pl. átlag, szórás) majd ezután térünk rá a statisztikai próbákra. A teszt szignifikáns (és sokszor a nem szignifikáns) értékei mellett a szövegben a teszt értékének nagyságát, a szabadságfokot, valószínűségi szintet és a hatás irányát is fel kell tüntetni (pl. $t=2,2$; szabadságfok 42; $p<0,05$ vagy: $t(42)=2,2$; $p<0,05$).

A statisztikai próba számszerű megadása mellett szöveges formában is be kell mutatni az eredményt (pl.: "...tehát a futballisták csoportja gyorsabban fűzte be a cipőjét, mint a vízilabdázók.").

A szignifikáns hatás irányának közlésénél és illusztrálásánál el kell döntenünk, hogy milyen közlési forma szolgálja legvilágosabban és leggazdaságosabban a célunkat. Nyilvánvaló okoknál fogva a nem szignifikáns hatásokat ne fejtsük ki bővebben – ez esetben elegendő felsorolni, hogy pl. mely változókban nem találtunk statisztikailag megbízható különbséget a csoportok között. Ha pl. három csoport közti főhatás szignifikáns, akkor a legjobb megoldás valószínűleg az, hogy minden csoport átlagát (a szórással együtt) a közlemény szövegébe ágyazva mondjuk el. Ha a szignifikáns hatás egy komplex interakció, akkor a legjobb megközelítés az, ha a számszerű eredményeinket ábrán vagy táblázatban foglaljuk össze és a szövegben csak az interakció jellegét írjuk le.

Ha ábrát vagy táblázatot használunk (tőlünk függ, hogy a kettő közül melyiket!), ne feledkezzünk meg arról, hogy a közlemény szövegében is mondjuk meg az olvasónak, hogy milyen adatokat ír le az ábra vagy táblázat. Minden ábrát és táblázatot azok megjelenési sorrendjében sorszámozni kell (a szövegben ez alapján utalunk rá) és egyértelmű címmel kell ellátni. Vigyázzunk, hogy elégséges magyarázatot adjunk a bemutatott adatokról, és gondoskodjunk arról, hogy az olvasó helyesen értelmezhesse azokat. A táblázat vagy ábra címe is ezt a célt szolgálja, de ne feledkezzünk meg a táblázatoknál pl. az oszlopok és sorok fejlécéről, diagramoknál a tengelyek elnevezéséről, a mértékegységekről, valamint az egyes vizsgálati csoportok elkülönítését szolgáló jelmagyarázatok feltüntetéséről sem.

Az ábrákat, grafikonokat, táblázatokat és minden illusztrációt egységesen kell megnevezni, az egyes ábratípusok tehát nem kapnak külön elnevezést (pl. 2. ábra, 3. grafikon helyett 2. ábra, 3. ábra szerepeljen).

A dolgozat ezen fejezete kizárólag az adatok és eredmények ismertetését, bemutatását szolgálja részben számszerű, részben szöveges formában. Értelmezésükre nem itt kerül sor!

Diszkusszió (v. megbeszélés, értelmezés, végkövetkeztetés)

A megbeszélés rész célja, hogy értelmezzük és értékeljük a kapott eredményeket, úgy, hogy elsődleges hangsúlyt kapjon a vizsgálat feltételezése és eredménye közti kapcsolat. Ennek a célnak az eléréséhez célszerű a diszkussziót olyan állítással kezdeni, ami a kapott eredményeket összegzi. Eme összegző állítás után az eredményeket értelmeznünk kell, meg kell mondanunk az olvasónak, hogy szerintünk mit jelentenek. Eközben meg kell próbálnunk

a kutatási eredményünket integrálni a régebbi kutatásokkal, és meg kell mutatnunk, milyen kapcsolatban vannak a mi eredményeink az előző kutatások eredményeivel.

Új elméletet vagy szerzőt ebben a fejezetben már nem vezethetünk be: minden releváns irodalmi hivatkozásnak már az első fejezetben meg kell jelennie.

Ne feledjük, hogy a közleményben ez az egyetlen olyan hely, ahol egyáltalán szabad kezünk van a saját véleményünk bemutatására, utána már az eredmények saját értelmezésére kell szorítkoznunk, és arra, hogy szerintünk mik a vizsgálat fő hiányosságai. Amikor a vizsgálat gyenge pontjait beszéljük meg, fel kell sorolni mindazokat a tényezőket, amelyek a kapott eredményeket befolyásolhatták. Hasonlóképp, a negatív eredményeket negatív eredményként kell elfogadni és értelmezni, és nem megpróbálni valamilyen módszertani hiba következményeként magyarázni; hacsak nincs (mint néha előfordul) jó és dokumentált okunk arra, miért okozott egy hiba valóban negatív eredményt.

Az értelmezés részt adott esetben rövid ‘*Korlátok*’ (al)fejezet (vagy bekezdés) egészítheti ki, melyben a szerző megemlíti azokat a nehézségeket, korlátokat, melyek befolyással lehettek az eredmények alakulására.

Összegzés, kitekintés

A munkát rövid összefoglaló zárja, valamint pár mondatban ki lehet fejteni a jövőbeni lehetőségeket, a vizsgálat esetleges folytatásának, kiterjesztésének lehetőségét.

IV. SZAKDOLGOZAT KÖVETELMÉNYEI

IV.1. Közös követelmények

A szakdolgozatokra vonatkozó **formai** (betűtípus, sortávolság stb..) **követelményeket, terjedelmet, leadási példányszámot a mindenkor hatályos Tanulmányi és Vizsgaszabályzat vonatkozó paragrafusa tartalmazza!** (www.kre.hu honlapon a szabályzatoknál III. Hallgatói követelményrendszer – Tanulmányi és Vizsgaszabályzat)

A szakdolgozatok leadási határidejét a TVSZ határozza meg, amelyet a Tanulmányi Osztály által félévenként közzétett szemeszternaptár illetve tanulmányi határidőnaplár is tartalmaz.

Az elkészült munka **záróvizsgára való alkalmasságát** a témavezető ítéli meg, illetve javasolt érdemjeggyel minősíti.

Plágium esetén a dolgozat minősítése minden további szempont mérlegelése nélkül elégtelen. A plágium fogalmát a VI. fejezet, az Etikai eljárásrend tartalmazza különös tekintettel a 8. Számú mellékletre.

Az államvizsga része a szakdolgozat megvédése, melynek során a hallgató indokolja témaválasztását, prezentáció segítségével bemutatja dolgozatát, vizsgálatának eredményeit, és válaszol az államvizsga-bizottság tagjai által feltett kérdésekre.

IV.2. BA szakdolgozat

Alapképzésben a szakdolgozat alapja a tanulmányok alatt elkészített műhelymunkákból áll.

A **műhelymunkák közül az egyiket kell tovább fejleszteni, kibővíteni**, a témavezetővel konzultálva az általa jóváhagyott formában és tartalommal (pl. nagyobb elemszámú vizsgálat, más szempontok figyelembe vétele stb..). Ez a továbbfejlesztett dolgozat adja a szakdolgozat

címét, a TO-ra leadandó témabejelentőre is ennek a dolgozatnak a címe kell, hogy kerüljön. Ennek a dolgozatnak az anyagából készíteni kell egy 10 perces prezentációs anyagot (PowerPoint bemutató), amely a záróvizsgán bemutatásra kerül.

A másik **3 műhelymunka mindegyikéből 3-5 oldalas összefoglalót** kell készíteni, amelyben röviden összefoglalja a munka célkitűzéseit, a vizsgálatot, a kapott eredményeket és a levont következtetéseket.

Összességében a szakdolgozatba kerülő 4 „műhelymunka” terjedelme: min. 30 oldal, max. 50 oldal lehet (irodalomjegyzék és mellékletek nélkül, csak az érdemi részt figyelembe véve).

Szakmailag indokolt esetben a hallgató készíthet egy újabb (ötödik) dolgozatot is szakdolgozatnak, azonban ebben az esetben is el kell készítenie a négy műhelymunka 3-5 oldalas összefoglalóját.

A szakdolgozat felépítése:

- ☐ Külső borító (TVSZ szerint)
- ☐ Belső „borító” (TVSZ szerint első lap)
- ☐ Tartalomjegyzék
- ☐ A három (vagy négy) változatlan műhelymunka anyagából **egyenként 3-5 oldalas összefoglaló**, az elkészítés időrendi sorrendjében egymás után fűzve.
- ☐ A **továbbfejlesztett műhelymunka** kibővíve a konzulenssel megbeszélte és általa jóváhagyott tartalommal teljes terjedelemben (absztrakttól kezdve az összes mellékletig) Ez legyen **utolsónak** fűzve, és az érdemi rész végén **aláírva**.
- ☐ Mellékletek, függelék
- ☐ IKEB iktatott etikai engedélye
- ☐ témavezetői etikai nyilatkozat (ld. VI. etikai eljárásrend 1. Sz. mellékleteként) amennyiben a kutatás 2016 szeptembere előtt lezajlott
- ☐ plágium nyilatkozat (formanyomtatvány a TVSZ 5. sz. függeléke)- a hallgató tölti ki
- ☐ témabejelentő lap (aláíratott konzultációs igazolásokkal)

IV.3. MA szakdolgozat

Mesterképzésen a szakdolgozat olyan jelentős volumenű, önálló szakmai munkán alapuló alkotás, amelynek témáját a szaktanszék, illetve a hallgató kezdeményezésére a szak tudományterületéről jelölik ki.

A szakdolgozatnak tükröznie kell, hogy a hallgató, tanulmányaira támaszkodva, a szakirodalom feldolgozásával képes a tanult ismeretanyag önálló alkalmazására és jártas a hazai és nemzetközi szakirodalomban, valamint tanúsítania kell szakmai ítélőképességét az eredmények elemző, kritikai és összegző áttekintése során. A tényfeltárás, elemzés és értelmezés folyamán alkalmazza a tudományterület fogalmi eszközeit és módszereit, bizonyítva ezzel, hogy elsajátította a képzés elméleti és gyakorlati szakismeretét.

A szakdolgozat felépítése

- ☐ Külső borító (TVSZ szerint)
- ☐ Belső „borító” (TVSZ szerint első lap)
- ☐ Tartalomjegyzék
- ☐ Absztrakt
- ☐ Bevezetés
- ☐ Elméleti háttér
- ☐ Hipotézisek megfogalmazása
- ☐ Módszertani leírás
- ☐ Eredmények
- ☐ Diskusszió
- ☐ Összegzés
- ☐ Irodalomjegyzék
- ☐ Ábrák jegyzéke (akinél szükséges)
- ☐ Mellékletek, függelék
- ☐ IKEB iktatott etikai engedélye
- ☐ témavezetői etikai nyilatkozat (ld. VI. etikai eljárásrend 1. Sz. mellékleteként) amennyiben a kutatás 2016 szeptembere előtt lezajlott
- ☐ Plágium nyilatkozat (formanyomtatvány a TVSZ 5. sz. függeléke)- a hallgató tölti ki
- ☐ Témabejelenő lap (aláíratott konzultációs igazolásokkal)

A szakmai, tartalmi, etikai követelmények alapvetően megegyeznek a teljes műhelymunkáknál leírtakkal. (ld. III. fejezet) További kritériumokat és követelményeket meghatározhat a témavezető, illetve maga a téma/vizsgálat is.

V. HIVATKOZÁSREND

A műhelymunkák és szakdolgozatok hivatkozásrendje az Amerikai Pszichológiai Társaság (2008) elfogadott rendszere alapján

V.1. Hivatkozások a szövegben

1. A szövegbeli hivatkozás szabályai

A szövegbeli hivatkozásoknak kettős célja van: egyrészt szakmai-etikai (hogyan világosan elkülönüljön, mi az, ami saját gondolat és mi az, amit már leírtak), másrészt pedig olvasó-orientáló, tehát hogy az olvasó követni tudja a közölt gondolatok, jelenségek forrását.

Néhány általános szabály:

A szövegben hivatkozott művek minden esetben megtalálhatók kell, hogy legyenek hátul az összesített *Irodalomjegyzékben*.

A szövegben bármilyen műről van szó (folyóíratcikk, könyv, tanulmány szerkesztett kötetben, konferenciaelőadás stb.), mindig a szerző(k) vezetéknevével (továbbiakban: Név) és évszámmal hivatkozunk (Név, évszám), nem írjuk le a teljes forrást a szövegben, mert az nem olvasóbarát és olvashatatlaná tenné a szöveget.

Akkor is az adott tanulmány szerző(i)t és az évszámot hivatkozunk a szövegben, ha a mű szerkesztett kötetben látott napvilágot, és hátul az irodalomjegyzékben adjuk meg a pontos fellelhetőséget (lásd a szerkesztett művekre való hivatkozásnál, 4.4.).

Az absztraktra való hivatkozást kerüljük, ha mégis szükséges, ugyanúgy a szerzőt és az évszámot hivatkozunk, csak hátul az irodalomjegyzékben jelöljük, hogy absztraktról van szó (lásd 4.7. Hivatkozás absztraktra, szerkesztői levélre).

1.1. Hivatkozás egy adott forrásra:

1.1.1. Nem szó szerinti idézet esetén kiemelhetjük a szerzőt, ilyenkor a név után zárójelbe tesszük az évszámot (lásd Pl.1.).

Pl. 1.

Baddeley (2001) jól összefoglalja az emlékezeti rendszerek működését.

Vagy:

Kiemelhetjük a művet/témát is, ilyenkor a téma után zárójelbe tesszük a szerzőt és tőle vesszővel elválasztva az évszámot (lásd Pl. 2.).

Pl. 2.

A munkamemória modell (Baddeley, 1986) szerint egy kontrolláló figyelmi rendszer ellenőrzi a periférikus alrendszereket.

1.1.2. Szó szerinti idézet esetén az idézőjelbe tett idézet után zárójelben a szerző neve, az évszám és az oldalszám vesszőkkel elválasztva szerepel. A hivatkozás a mondat részének tekintendő, ezért ha a hivatkozás után záró írásjel következik, az a hivatkozás után szerepel („idézet” (név, évszám, oldalszám.)), lásd Pl. 3.

Pl. 3.

„A fonológiai kifejezés használata tekinthető talán ma a legsemlegesebbnek azon vita szempontjából, hogy a beszéd kódolásának melyik szintje vesz részt a rendszerben” (Baddeley, 2001, 94.).

1.2. Ha több szerzője van egy műnek...

1.2.1. Két szerzőt „és” szócskával kapcsolunk össze a szövegben.

Pl. 4.

Rainville és Price (2003) részletesen tárgyalja a tudat neurobiológiájával kapcsolatos vizsgálatokat.

Pl. 5.

A tudat neurobiológiájával kapcsolatos kutatások (Rainville és Price, 2003) ...

1.2.2. Háromtól öt szerzőig a szövegbeli hivatkozásban kiírjuk az összes szerzőt, a neveket egymástól vesszővel elválasztva (lásd Pl. 6).

Pl. 6.

A testi-lelki egészség megőrzésében a társas támogatás alapvető jelentőségű (Berkman, Glass, Brisette, Seeman, 2000).

1.2.3. Hat vagy annál több szerző esetében csak az első szerzőt írjuk ki, a többiek az „és mtsai” rövidítéssel jelöljük.

Pl. 7.

Atkinson és mtsai (2005) a pszichológia témáinak jó áttekintését nyújtják.

1.3. Ismeretlen szerző esetében a címet és az évszámot hivatkozzuk. Könyv esetében a címet *dőlt betűvel*, folyóiratcikk esetében „idézőjelbe téve”.

1.4. Szervezetre való hivatkozásnál az első előfordulásnál kiírjuk a szervezet teljes nevét, ()-ben a rövidítést és az évszámot vesszővel elválasztva (lásd Pl. 8.).

Pl. 8.

Ez az összefoglaló az Amerikai Pszichológiai Társaság (APA, 2008) hivatkozásrendje alapján készült.

Vagy: Eleve ()-ben levő hivatkozásnál []-be tesszük a rövidítését és kiírjuk az évszámot (lásd pl. 9.).

Pl. 9.

A hivatkozás rendjét (Amerikai Pszichológiai Társaság [APA], 2008) illető kérdésekre szívesen válaszolunk.

1.5. Személyes közlésre hivatkozás

Ha olyan közlést szeretnénk a szövegbe beleírni, amit valaki személyesen mondott nekünk, de nem jelent meg semmilyen publikációban, a következőképpen járunk el. Csak a szövegben hivatkozunk (az irodalomjegyzékben nem), a mondanivaló után zárójelben az illető teljes neve, személyes közlés és a közlés időpontja (év, hónap, nap) (lásd Pl. 10.).

Pl. 10.

(Bagdy Emőke – személyes közlés, 2008. 12. 01.)

2. Egyszerre több műre való hivatkozás a szövegben

2.1. Egy szerzőnek több műve esetében a szerző neve után az évszámokat időrendben írjuk a zárójelbe egymástól vesszővel elválasztva (név, évszám, évszám) (lásd Pl. 11.).

Pl. 11.

A stresszel szembeni pszichológiai védőfaktorokat (Bagdy, 2006, 2008) is érdemes megemlítenünk.

2.2. Ugyanazon szerző(k)től ugyanazon évben megjelent több művet az évszám után tett a, b, c (stb.) betűvel látunk el (lásd Pl. 12.), és az irodalomjegyzékben is eszerint szerepelnek.

Pl. 12.

Az implicit tanulásról kiváló összefoglalót ad Kihlstrom (2007a) tanulmánya...

Az anesztézia pszichológiai szempontú áttekintését Kihlstrom (2007b) munkája nyomán tárgyaljuk...

A tudat és hipnózis újabb összefüggéseire Kihlstrom (2007c) mutat rá...

2.3. Több szerzőnek több műve esetében a hivatkozott műveket időrendben írjuk és pontosvesszővel választjuk el egymástól, egyebekben úgy járunk el, mint fentebb (lásd Pl. 13.).

Pl. 13.

A hipnózissal kapcsolatos újabb tanulmányok (De Pascalis, 2007; Lynn, Boycheva, Barnes, 2008) rávilágítottak ...

2.4. Szerzők azonos vezetéknevvel

Ha két vagy több szerző azonos vezetéknevvel bír, a megkülönböztetés érdekében a(z első) keresztnév betűjelét is kiírjuk (lásd Pl. 14.).

Pl. 14.

A vizsgálatok semmiféle kapcsolatot nem mutattak ki a hipnózis iránti fogékonyság és a személyiségvonások között (J.R. Hilgard, 1970). A disszociáció mechanizmusa lényeges szerepet játszik az élmény során (E.R. Hilgard, 1992).

3. Egyéb hivatkozási formák

3.1. A közvetett hivatkozás

Ha nem olvastuk magát az eredeti művet és valaki más említi, a következőképpen járunk el. A mondandó után zárójelbe kerül az eredeti cikk szerzője/szerzői és az évszám vesszővel elválasztva (ahogy ezt korábban – lásd 1.1.1. – láttuk), utána pedig: idézi szerző, évszám (lásd Pl. 15.).

Pl. 15.

Régóta ismert az a jelenség, hogy a kísérleti személyek igyekeznek „jó”

kísérleti személynek mutatni magukat (Pierce, 1908, idézi Orne, 1962).

3.2. Internetes hivatkozás a szövegben

Ahol csak lehet, szerzővel és évszámmal hivatkozzunk ugyanúgy, mint az egyéb források esetében és hátul az irodalomjegyzékben adjuk meg a pontos internetes forrás címét és a

letöltés dátumát. Utóbbira a világháló folytonos alakulása, változása miatt van szükség. Amennyiben nincs szerző, akkor a szervezetre hivatkozunk (lásd 1.4.), amely az anyagot közzétette. Ha semmilyen támpontunk nincsen, akkor jobb, ha nem használjuk az adott forrást.

3.3. Hivatkozás fordításra a szövegben

Fordítások esetén a szövegben nemcsak a könyv évszámát írjuk ki, amelyben a mű megjelent, hanem az eredeti megjelenés évét is (lásd Pl. 16.)

Pl. 16.

Tedeschi, R. és Calhoun, L. W. (2004/2005) a poszttraumás növekedés elméleti koncepcióját és kísérleti bizonyítékait vizsgálva azt találta ...

V.2. Az Irodalomjegyzék/Hivatkozások formátuma

V.2.1. Általános szabályok

Az irodalomjegyzék a mű végén de még az esetleges mellékletek előtt szerepel. Mindazon forrást tartalmazza, amivel a szövegben találkozunk az olvasó.

A hivatkozásrend évszámkiemelő, azaz a szerzők neve után szerepel zárójelben a megjelenés éve.

A hivatkozott forrásokat a szerzők neve szerint ABC-rendbe szedve tesszük közzé.

A magyar szerzőtől magyar nyelven megjelent művek esetében az irodalomjegyzékben a vezetéknév után nincs vessző, minden egyéb esetben (külföldi szerző, magyar szerző angol nyelvű publikációja) van.

Ha két szerző van, & jel kerül a két szerző közé. Ha több szerző van, az & jel mindig az utolsó előtti és az utolsó szerző közé kerül.

V.2.2. Ugyanazon szerzőtől több mű

Ha ugyanazon szerzőtől több mű is szerepel, akkor először azokat a forrásokat közöljük, ahol egyedüli szerző, majd utána a társszerzőket, mindegyiket időrendben, a legrégebbivel kezdve és a legfrissebbel befejezve (lásd Pl. 17).

Pl. 17.

Kihlstrom, J.F. (1993). The continuum of consciousness. *Consciousness & Cognition*, 2, 334-354.

Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227-253.

Kihlstrom, J.F., Schacter, D.L., Cork, R.C., Hurt, C.A., & Behr, S.E. (1990). Implicit and explicit memory following surgical anesthesia. *Psychological Science*, 1, 303-306.

Kihlstrom, J.F., Barnhardt, T.M., & Tatarzyn, D.J. (1992). The psychological unconscious: Found, lost, and regained. *American Psychologist*, 47, 788-791.

V.2.3. Hivatkozás folyóiratcikkekre

A szerző vezetéknevét és keresztnévének/keresztneveinek első betűjét írjuk ki, majd zárójelben az évet a zárójel után ponttal. A folyóiratcikk címét álló betűvel írjuk és kisbetűvel írjuk a szavakat. A cím után pontot teszünk.

A folyóirat nevét és az évfolyamot (volume) dőlt betűvel írjuk és vesszővel választjuk el egymástól. A végén megadjuk a pontos kezdő és záró oldalszámot nagyköötőjellel a számok között (lásd pl. 18.).

Pl. 18.

Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227–253.

4.2.2. Ha a folyóirat oldalszámozása számonként újrakezdődik, akkor az évfolyam után (space nélkül) zárójelben, álló betűkkel feltüntetjük a számot is (lásd Pl. 19.).

Pl. 19.

Dasgupta, S. (2004). Is creativity a Darwinian process? *Creativity Research Journal*, 16(4), 403–413.

V.2.4.. Hivatkozás nem szakmai sajtótermékekre (heti- és napilapok)

Minden esetben a megjelenés pontos napját is jelöljük, egyebekben úgy járunk el, mint a folyóiratcikk esetében.

V.2.5. Hivatkozás könyvekre

A hivatkozás általános formája a következő:

Szerző (évszám). *Cím dőlt betűvel: Alcím nagy kezdőbetűvel.* Helység: Kiadó.

4.4.1. A szerző(k) által írt (azaz nem szerkesztett) könyvek:

Pl. 20.

Blackmoore, S. (2004). *Consciousness: An introduction*. NY: Oxford University Press.

V.2.6. Szerkesztett kötetek esetében magára a szerkesztett könyvre a következőképpen hivatkozunk. Ha egy szerkesztője van a (nem magyar nyelvű) könyvnek, akkor az évszám elé zárójelbe írjuk, hogy Ed. (lásd Pl. 21.). Ha több szerkesztője van a (nem magyar nyelvű) könyvnek, akkor az évszám elé zárójelbe az Eds. rövidítés kerül és a szerzőket ha kettő van & jellel, ha több, vesszővel választjuk el egymástól (lásd Pl. 22, 23.). Magyar nyelvű szerkesztett kötetek esetében a zárójelbe a „Szerk.” rövidítés kerül függetlenül a szerkesztők számától (lásd Pl. 22.).

Pl. 21.

Tart, C.T. (Ed.). (1966). *Altered states of consciousness*. New York: Doubleday.

Pl. 22.

Velmans, M. & Schneider, S. (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness*. Oxford: Blackwell.

Pl. 23.

Bagdy E., Mirnics Zs., & Vargha A. (Szerk.). (2007). *Egyén – Pár – Család*.

Tanulmányok a pszichodiagnosztikai tesztadaptációs és tesztfejlesztési kutatások köréből. Budapest: Animula.

Vértés G. (Szerk.). (2006). *Hipnózis – hipnoterápia*. Budapest: Medicina.

V.2.7.. Hivatkozás szerkesztett könyvben megjelent tanulmányra

Az irodalomjegyzékben a tanulmánynak is szerepelni kell és külön a szerkesztett könyvnek is. A tanulmányra a következőképpen hivatkozunk:

Tanulmány szerzője, A. B. (a könyv évszáma). Tanulmány címe álló betűvel. In A. B. Szerző, (Ed.). *Könyv címe dőlt betűvel* (pp. oldalszám – oldalszám). Helység: Kiadó.

(Lásd Pl. 24, 25.)

Pl. 24.

Merikle, P. (2007). Preconscious processing. In M.Velmans & S. Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 512 – 525). Oxford: Blackwell.

Ha a tanulmánynak két szerzője van: & jelet teszünk a szerzők közé:

Pl. 25.

Trevarthen, C. & Reddy, V. (2007). Consciousness in infants. In M.Velmans & S.

Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 41 – 58). Oxford: Blackwell.

V.2.8.. Hivatkozás fordításra

Pl. 26.

Tedeschi, R. & Calhoun, L. W. (2004/2005). Poszttraumás növekedés: elméleti alapok és empirikus bizonyítékok. In Kulcsár Zs. (Szerk.). *Teher alatt* (pp. 35 – 67). Budapest: Trefort. (Eredeti: Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1 – 18. Fordította: Kulcsár Zsuzsanna, Nagy Henriett és Varga Bernadett)

V.2.9. Hivatkozás absztraktra, szerkesztői levélre

A fenti szabályokat követjük, csak a cím után []-be odaírjuk, hogy [Absztrakt] és ilyenkor a cím utáni pontot az [Absztrakt] után tesszük ki (lásd Pl. 27.).

Pl. 27.

Butler, A. B. (2008). Evolution of brains, cognition and consciousness [Absztrakt]. *Brain Research Bulletin*, 75, 442 – 449.

Kihlstrom, J.F. (1995). Recovered memories: British Psychological Society "misleading" [Szerkesztői levél]. *The Therapist*, 2(4), 45-46.

V.2.10. Hivatkozás konferenciaelőadásra

Konferenciaelőadások esetén a következő az eljárás:

Szerző, A. B. (évszám). Előadás címe. Előadás a Társaság és konferencia neve/címe. Helység, Év. hónap nap-nap. (lásd Pl. 28.).

Pl. 28.

Vargha A. & Bánsági P. (2006). A Közös Rorschach Vizsgálat processzometriai szempontú elemző szoftvere. Előadás a Magyar Pszichológiai Társaság XVII. Országos Tudományos Nagygyűlésén. Budapest, 2006. május 25-27.

Vargha, A. (2008). ROPstat: A new statistical software especially suited for investigations with couples. Paper presented to the 3th European Congress of Methodology, Oviedo, Spain, July 8 – July 12, 2008.

V.2.11. Hivatkozás internetes forrásra az irodalomjegyzékben:

Shotton, M. A. (1989). Computer addiction? A study of computer dependency. Retrieved February 29, 2008, from <http://www.ebookstore.tandf.co.uk/html/index.asp>

Magyar nyelvű forrás esetén a "Retrieved" szó helyett a "Letöltve" szerepel, magyar dátumformátummal.

V.2.12.. A hivatkozásrendhez a példákban felhasznált irodalom jegyzéke

Atkinson, R. L., Hilgard, E. J., Smith, E.E., Nolen-Hoeksema, S., Frederickson, B.L., & Loftus, G.R. (2005). *Pszichológia*. Budapest: Osiris kiadó.

Baddeley, A. D. (1986). *Working memory*. Oxford: OUP.

Baddeley, A. D. (2001). *Az emberi emlékezet*. Budapest: Osiris.

Bagdy, E. (2006). Testi utakon a lelkiek felé. In Zsolnai M. (Szerk.). (2006). *Mesterkurzus*. (pp. 270 – 283). Budapest: Saxum.

Bagdy, E. (2008). *Pszichofitness: Kacagás-kocogás-lazítás*. Budapest: Animula.

Bagdy E., Mirnics Zs., & Vargha A. (Szerk.). (2007). *Egyén – Pár – Család. Tanulmányok a pszichodiagnosztikai tesztadaptációs és tesztfejlesztési kutatások köréből*. Budapest: Animula.

Berkman, L. F., Glass, T., Brisette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millenniu. *Social Science & Medicine*, 51(6), 843 – 857.

Blackmoore, S. (2004). *Consciousness: An introduction*. NY: Oxford University Press.

Butler, A. B. (2008). Evolution of brains, cognition and consciousness [Absztrakt]. *Brain Research Bulletin*, 75, 442 – 449.

Dasgupta, S. (2004). Is creativity a Darwinian process? *Creativity Research Journal*, 16(4), 403–413.

De Pascalis, V. (2007). Phase-ordered gamma oscillations and the modulation of hypnotic experience. In G. A. Jamieson, (Ed.). *Hypnosis and conscious states: The cognitive neuroscience perspective* (pp 67 – 89). Oxford, New York: Oxford University Press.

- Hilgard, J. R. (1970). *Personality, and hypnosis: A study of imaginative involvement*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hilgard, E. R. (1992). Dissociation and theories of hypnosis. In Fromm, E., & Nash, M. R. (Eds) *Contemporary hypnosis research* (pp. 69 – 101). New York: Guilford Press.
- Kihlstrom, J.F. (1993). The continuum of consciousness. *Consciousness & Cognition*, 2, 334 – 354.
- Kihlstrom, J.F. (1995). Recovered memories: British Psychological Society "misleading" [Letter to the Editor]. *The Therapist*, 2(4), 45 – 46.
- Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227 – 253.
- Kihlstrom, J.F., Schacter, D.L., Cork, R.C., Hurt, C.A., & Behr, S.E. (1990). Implicit and explicit memory following surgical anesthesia. *Psychological Science*, 1, 303 – 306.
- Kihlstrom, J.F., Barnhardt, T.M., & Tataryn, D.J. (1992). The psychological unconscious: Found, lost, and regained. *American Psychologist*, 47, 788 – 791.
- Kihlstrom, J.F., Dorfman, J., & Park, L. (2007a). Implicit and explicit learning and memory. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *Blackwell companion to consciousness*. (pp. 525 – 539). Oxford, U.K.: Blackwell.
- Kihlstrom, J.F., & Cork, R.C. (2007b). Anesthesia. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *Blackwell companion to consciousness*, (pp. 628 – 639). Oxford, U.K.: Blackwell.
- Kihlstrom, J.F. (2007c). Consciousness in hypnosis. In P.D. Zelazo, M. Moscovitch, & E. Thompson (Eds.). *Cambridge handbook of consciousness* (pp. 445 – 479). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kulcsár Zs. (Szerk.). (2005). *Teher alatt*. Budapest: Trefort.
- Merikle, P. (2007). Preconscious processing. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 512 – 525.). Oxford: Blackwell.
- Lynn, S. J., Boycheva, E., & Barnes, S. (2008). To assess or not assess hypnotic suggestibility? That is the question. *American Journal of Clinical Hypnosis*, 51, 161 – 165.
- Orne, M. T. (1962). On the social psychology of the psychological experiment: With particular reference to demand characteristics and their implications. *American Psychologist*, 17, 776 – 783.
- Rainville, P. & Price, D. D. (2003). Hypnosis phenomenology and the neurobiology of consciousness. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 51, 105 – 129.
- Tart, C.T. (Ed.). (1966). *Altered states of consciousness*. New York: Doubleday.
- Tedeschi, R. & Calhoun, L. W. (2004/2005). Poszttraumás növekedés: elméleti alapok és

empirikus bizonyítékok. In Kulcsár Zs. (Szerk.). *Teher alatt* (pp. 35 – 67). Budapest: Trefort. (Eredeti: Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1 – 18. Fordította: Kulcsár Zsuzsanna, Nagy Henriett és Varga Bernadett)

Trevarthen, C. & Reddy, V. (2007). Consciousness in infants. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 41 – 58). Oxford: Blackwell.

Vargha A. & Bánsági P. (2006). A Közös Rorschach Vizsgálat processzometriai szempontú elemző szoftvere. Előadás a Magyar Pszichológiai Társaság XVII. Országos Tudományos Nagygyűlésén. Budapest, 2006. május 25-27.

Vargha, A. (2008). ROPstat: A new statistical software especially suited for investigations with couples. Paper presented to the 3th European Congress of Methodology, Oviedo, Spain, July 8 – July 12, 2008.

Velmans, M. & Schneider, S. (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness*. Oxford: Blackwell.

Vértés G. (Szerk.). (2006). *Hipnózis – hipnoterápia*. Budapest: Medicina.

VI. ETIKAI ELJÁRÁSREND

A KRE Pszichológiai Intézetben Etikai Bizottság működik (IKEB)

A Bizottság elnöke: Dr. Császár-Nagy Noémi, PhD

Tagjai: Dr Szabó Gergely, Kosztyuné Dr Nyitrai Erika, Dr Pólya Tibor, Dr Smohai Máté, Kövesdi Andrea

A KRE Pszichológia szakán végzett műhelymunka- és szakdolgozat megírása során betartandó szerzői jogi és etikai elvárások a következők.

VI.1. Alapvetően kétféle kutatási tevékenységről beszélhetünk, melyben a hallgatók potenciálisan részt vehetnek: 1. az egyik az orvostudományi kutatások (továbbiakban "eü.kutatások"), 2. a másik az ezen kívül eső összes pszichológiai tárgyú szakmai kutatás (továbbiakban "nem eü. kutatások"). Minden műhelymunkához (beleértve az eü és nem eü kutatásokat) a KRE BTK Pszichológiai Intézet Etikai Bizottságának (IKEB) engedélye szükséges, melyet a kutatásvezető (témavezető) ad be az IKEB Bizottság számára. **A Bizottság döntését és állásfoglalását mindenkor csatolni kell a dolgozathoz!!!**

V.2 Eü.kutatások szabályai:

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) szerint orvostudományi kutatás (azaz jelen szóhasználatban eü. kutatás):

"57. § Az emberen végzett orvostudományi kutatás (a továbbiakban: kutatás) célja a betegségek kórismézésének, gyógykezelésének, megelőzésének és rehabilitációjának javítása, okainak és eredetének jobb megismerése, beleértve olyan beavatkozásokat és megfigyelési módokat is, amelyek eltérnek a megszokott egészségügyi ellátás

során alkalmazottaktól, illetőleg, amelynek során még nem teljesen ismert és kivizsgált hatású tényezőket (hatóanyagok, anyagok, eszközök, eljárások, módszerek, körülmények, feltételek) alkalmaznak."

"159. § (1) Kutatás cselekvőképes személyen kizárólag diagnosztikus, terápiás, megelőzési és rehabilitációs eljárások tökéletesítése, új eljárások kidolgozása, valamint a betegségek kóroktanának és patogenezisének jobb megértése, valamint az orvostechikai eszközök hatékonyságával, teljesítőképességével kapcsolatos **klinikai adat gyűjtése céljából**, a kutatás jellegének, kockázatainak megfelelő szakmai feltételekkel rendelkező **egészségügyi szolgáltatónál**, a [törvény szerinti] feltételek együttes fennállása esetén végezhető:"

Ezen túlmenően az Eütv. fogalommeghatározásai között az érvényes működési nyilvántartás és működési engedély alapján végezhető egészségügyi szolgáltatás fogalmi eleme az orvostudományi kutatás. Azaz, ilyen kutatás csak ezen előfeltételek alapján végezhető.

Az Eütv. 164A§ szerint a rendeletben definiált "beavatkozással nem járó" kutatást is az orvostudományi kutatás szabályai szerint és kutatási engedély alapján lehet folytatni.

Mindezek alapján megállapítható, hogy amennyiben valamely hallgató ilyen kutatásban kíván részt venni, azt sem a témavezető, sem az Egyetem nem tudja számára biztosítani, tekintve, hogy az Egyetem nem egészségügyi intézmény. Erre oly módon van lehetőség, hogy a hallgató a kutatás vezetője engedélyével (és a kutatási engedély szükség esetén történő módosítása mellett), bekapcsolódik egy egészségügyi szolgáltató által megfelelően engedélyezett kutatásba.

Természetesen ez esetben is meg lehet határozni etikai, eljárási szabályokat, különösen a kapcsolattartás és a kutatási eredmények felhasználására vonatkozóan, de magára a kutatásra, annak folyamatára nézve sem a hallgatónak, sem a témavezetőnek, sem az Egyetemnek nem lesz jogosultsága bármit meghatározni.

Az eü. kutatások szabályainak rövid leírását a 6. sz. mellékletként csatoljuk.

VI.3. Nem eü. kutatások szabályai:

Amennyiben a kutatás témája, folyamata nem esik a fenti fogalommeghatározások körébe, úgy nem eü. kutatásról beszélhetünk. Ez esetben nem szükséges a fenti engedélyeztetési folyamatot lefolytatni. Ez esetben a nem eü. kutatás során felvett személyes adatokkal kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket, továbbá a szakmai etikai szabályokat kell betartani.

A személyes adatok kezelésével kapcsolatban az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban "Adatvédelmi törvény") rendelkezéseit kell figyelembe venni. Ennek lényeges rendelkezéseit a 7. sz. mellékletben rögzítjük.

Ezek lényege, hogy az adatok gyűjtésére csak az érintett előzetes írásbeli hozzájárulása alapján van lehetőség.

VI.4. Az általános szabályokon felül az Adatvédelmi törvény (Infotv) rendelkezései szerint tudományos kutatás céljára felvett személyes adat csak tudományos kutatás céljára használható fel.

A személyes adat érintettel való kapcsolatának megállapítását - mihelyt a kutatási cél megengedi - véglegesen lehetetlenné kell tenni. Ennek megtörténteig is külön kell tárolni azokat az adatokat, amelyek meghatározott vagy meghatározható természetes

személy azonosítására alkalmasak. Ezek az adatok egyéb adatokkal csak akkor kapcsolhatók össze, ha az a kutatás céljára szükséges.

A tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az érintett ahhoz hozzájárult.

VI.5. Az Etikai engedély kérés ennek megfelelőképpen a következő:

- eü, kutatások esetén nem elég az Intézeti Etikai Bizottsághoz (IKEB-hez) fordulás a kutatás engedélyeztetése végett; ETT TUKEB engedélyt kell beadnia a témavezetőnek, melyben a hallgató is kutatóként szerepel. (formáját lásd az 5. sz. Mellékletben). Az ETT TUKEB engedély másolatát az IKEB-nek le kell adni.
- nem eü. Kutatásoknál a témavezető az IKEB-hez nyújtja be kérvényét (ld. 4. sz melléklet)
- minden esetben kell hozzájárulást kérni a vizsgálati személytől, ha személyes adatot kezelnek, vesznek fel a kutatás során, nem lehet attól eltekinteni akkor sem, hogy a kutatási tevékenységnek nincs kockázata (3. melléklet SZEK 5. pont);
- a kutatási eredmények kollégáknak való átadásakor is be kell tartani az adatkezelési szabályokat; az esetleges továbbításról is előzetesen tájékoztatni kell az érintettet és ahhoz a v.sz-nek előre hozzá kell járulnia (3. melléklet SZEK 12. pont);
- ha a kutatási tevékenység kliensi kapcsolattá változik, akkor azt csak akkor lehet folytatni, ha annak egyébként megvannak a jogosultsági feltételei (működési engedély stb.);

VI.6. Általános előírások

A műhelymunkák és szakdolgozatok **etikai megfeleléséért alapvetően a mindenkori témavezető felelős.**

A műhelymunka/szakdolgozat témáját a szaktanár határozza meg. Egy témaegység köré több hallgató csoportosul. A hallgató így a kutató tanár kutatásában résztvevő közreműködő

A műhelymunka/szakdolgozat alapját jelentő, a témavezető által vezetett „eü kutatások” esetén az 6. Sz. mellékletben szereplő jogszabályi feltételek és iránymutatások irányadóak. „Eü kutatások „esetében a kutatási engedélyt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutásetikai Bizottságától ("ETT TUKEB") kell kérelmezni. A kérelmet a "megbízó" (klinikai szakpszichológus, alkalmazott egészségpszichológus vagy neuropszichológus szaktanár) nyújtja be az ETT TUKEB részére.

A műhelymunkában/szakdolgozatban ismertetett vizsgálat lefolytatásának minden tekintetben meg kell felelnie a Magyar Pszichológiai Társaság és a Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete közös Etikai Kódexében (SZEK) foglaltaknak. (Ennek teljesülését a műhelymunkát vezető tanár ellenőrzi.)

Minden műhelymunkához/szakdolgozathoz (beleértve az eü és nem eü kutatásokat, a teljes és rész műhelymunkákat) a KRE BTK Pszichológiai Intézet Etikai Bizottságának (IKEB) engedélye szükséges, melyhez kérelmet a kutatásvezető (témavezető) ad be az IKEB Bizottság számára. Az IKEB etikai engedély iránti kérelem formáját a 4. Sz melléklet

tartalmazza. Az intézeti etikai engedély a teljes kutatásra kiterjed, ezáltal számos műhelymunkázó/szakdolgozó dolgozatának engedélyét foglalhatja magában.

A műhelymunkában/szakdolgozatban felhasznált skálákat, eljárásokat a szerzői jog alapján engedélyeztetni kell a kutatáshoz, ha szabad felhasználásúak, a forrásukat akkor is jelölni kell.

A klinikai szakvizsgához kötött tesztekkel, azaz az OEP által „egészségügyi tevékenységek körébe sorolt tesztekkel) végzett kutatásoknál (ha a témavezetőnek nincsen klinikai szakpszichológus vagy alkalmazott egészségpszichológus, neuropszichológus szakvizsgája) be kell vonni az intézetből egy klinikus kollégát (klinikai konzulens), mint a kutatás klinikai szupervizorát, aki a tesztek használatának esetlegesen felmerülő személyes következményeit (pl. a v.sz. problémái felderülnek és segítséget kér) kezelni tudja és jogosult.

A 2016 szeptemberig lezárult kutatásokra vonatkozóan a műhelymunkáról/szakdolgozatról a **témavezető** egy „formanyomtatvány” (ld. 1 sz. melléklet) kitöltésével és aláírásával nyilatkozik, hogy etikai szempontból semmilyen kifogásolni valót nem talált. A hallgató a témavezető ezen nyilatkozatát köteles csatolni a dolgozatához. Ez csak akkor szükséges, ha NINCS IKEB engedélye a kutatásnak, mert adatait 2016 szeptembere előtt gyűjtötték, a kutatás/vizsgálat/elemzés 2016 szeptemberéig lezajlott.

Amennyiben a témavezető nem minősített oktató (hanem pl. külsős egészségügyi szolgáltató munkatársa), akkor az etikai kérelmet a tanszékvezető írja alá, hisz a tanszékén foglalkoztatottak munkáját ő felügyeli, koordinálja.

VI.7. Vizsgálatba történő beleegyezés

A vizsgálatba való beleegyező nyilatkozatban tájékoztatni kell az érintett személyt:

- az adatkezelés céljáról;
- a hozzájárulás önkéntességéről;
- a kezelt adatok köréről;
- az adatkezelés módjáról;
- az adatkezelés időtartamáról;
- az adatkezeléssel kapcsolatban az érintett jogairól (tájékoztatás, helyesbítés, törlés, zárolás stb.)
- arról, hogy kihez fordulhat az érintett, ha az adatkezeléssel kapcsolatos jogait érvényesíteni akarja (ez a témavezető lehet illetve a klinikai pszichológus konzulens, szupervizor).

Az érintett a fenti tájékoztatás alapján írhatja alá a beleegyező nyilatkozatot.

18 év alatti személyekkel végzett kutatás esetén minden esetben szülői hozzájárulást is kér.

Mivel a Magyar Pszichológusok Etikai Kódexe (ld. idevágó rész a 3.sz. mellékletben) nem tesz különbséget a „papír – ceruza” illetve internetes adatgyűjtés között, az internetes adatgyűjtésre is ugyanazok a szabályok érvényesek.

A hallgatók munkájának megkönnyítése érdekében belső, intézeti hatáskörben hoztunk egy olyan döntést, hogy *16 éves kortól* kezdődően, *internetes adatgyűjtéshez* az anonimitás

biztosítása mellett, nem kérünk szülői hozzájárulást, *ha a vizsgálat kockázata alacsony*. Ez összhangban van az adatvédelmi törvény rendelkezéseivel.

Kivételt képeznek ez alól a *kérdőíves anonim internetes vizsgálatok*, ilyen esetekben *nem kérünk* írásos beleegyező nyilatkozatot (csak digitális jóváhagyást), de ott is világosan le kell írni, hogy mi a kutatás célja, mire fogjuk felhasználni az adatait, értse meg a kitöltő, hogy a kitöltéssel elfogadja a feltételeket és hozzájárul az adatai feldolgozásához. (Amennyiben személyesen küldi vissza megadott e-mail címre a kitöltött kérdőíveket, azaz az anonimitás nem biztosított teljes mértékben, akkor már kérünk írásos beleegyező nyilatkozatot.)

Minden esetben vizsgálni kell az adatfelvétel megkezdése előtt, hogy szüksége-e a vonatkozó adatvédelmi jogszabályok szerint az adatkezelést az Adatvédelmi Hatóságnál bejelenteni, nyilvántartásba venni.

A fejezet mellékletei:

Etikai eljárásrend 1 sz. melléklet: Témavezetői etikai nyilatkozat a 2016 szeptemberéig lezajlott kutatásokhoz

Etikai eljárásrend 2 sz. melléklet: Hallgatói szándéknyilatkozat

Etikai eljárásrend 3 sz. melléklet: A SZEK vonatkozó alapelvei

Etikai eljárásrend 4 sz. melléklet: Az IKEB etikai kérvény főbb és kötelező pontjai

Etikai eljárásrend 5 sz. melléklet: Az ETT TUKEB eljárásrendje

Etikai eljárásrend 6 sz. melléklet: Összefoglaló az orvostudományi kutatások, ezen belül a klinikai szakpszichológiai témájú kutatások jogszabályi feltételeiről

Etikai eljárásrend 7 sz. melléklet: Az Adatvédelmi törvény lényeges rendelkezései

Etikai eljárásrend 8. Sz melléklet: Összefoglaló a felmerült szerzői jogi kérdésekről a hallgatói szabályzatban rögzítésre kerülő "plágium" fogalommal összefüggésben

Etikai eljárásrend

1 sz. melléklete:

TÉMAVEZETŐI ETIKAI NYILATKOZAT

**(2016 szeptemberéig lezajlott kutatások, adatgyűjtések esetén töltendő, ahol utólagos
IKEB engedélyezésre már nincs mód)**

Alulírotttémavezetőként igazolom, hogyhallgató, vizsgálatában az elvárható szakszerűség követelményei szerint járt el, kizárva minden olyan feltételt, körülményt, amely a vizsgálatban résztvevőkre káros hatással vagy következménnyel járhatott volna. A vizsgálati adatok elemzésénél az összes releváns adatot figyelembe vette.

A hallgató tisztában van azzal, hogy a kutatás nyers és közbülső adatainak megőrzéséről a témavezetőnek illetve a KRE BTK Pszichológiai Intézetének legalább öt évig gondoskodnia kell, annak érdekében, hogy adatainak hitelességét bármikor igazolhassa, ezért minden rendelkezésre álló adatok és annak minden feldolgozott formáját a témavezető rendelkezésére bocsátotta.

A hallgató tisztában van az adatvédelmi jogszabályi rendelkezésekkel és azokat – a rendelkezésekre álló adatokból megállapíthatóan - a műhelymunka / szakdolgozat megírása során betartotta.

Szakdolgozata / Műhelymunkája megfelel a Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete által 2004-ben elfogadott *Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében* meghatározott követelményeknek.

.....

Témavezető

Kelt:

Ha esetleg a szakdolgozat nem vizsgálati személyek bevonásával készült empirikus munka, akkor az erre vonatkozó részeket a nyilatkozatból ki kell hagyni.

Etikai eljárásrend**2 sz. melléklete:****A vizsgálatvezető szándéknyilatkozata**

Alulírott igazolom, hogy a hallgató a vizsgálatban jogszerűen részt vett, a vizsgálati terv előírásait és a vizsgálati engedély előírásait betartotta, a vizsgálat során rögzített eredményeket a szakdolgozat / műhelymunka megírásához jogosult felhasználni.

Kelt:

.....

Etikai eljárásrend

3 sz. melléklete:

A SZEK vonatkozó alapelvei

KUTATÁSETIKAI ALAPELVEK

1. A pszichológusnak az alap- és alkalmazott kutatások során mind a vizsgálatok tervezésekor, mind azok végrehajtásakor egyaránt ügyel arra, hogy az elvárható szakszerűség követelményei szerint járjon el. (Lásd SZEK 3. fejezet.)

2. Amennyiben a kutatáshoz intézményi jóváhagyásra van szükség, megadja a kutatásról a szükséges információkat, és előzetesen engedélyt szerez a kutatáshoz. A kutatást az engedélynek megfelelően végzi el.

3. A kutatásban vizsgálati személyként (továbbiakban v. sz.) való részvételről maga a v. sz. dönt. Az írásbeli „informált beleegyezés” megszerzéséhez, a résztvevők számára érthető módon, az alábbiakról ad tájékoztatást:

(a) a kutatás célja, előre látható tartama, az alkalmazott eljárások, módszerek; (b) a részvétel megtagadás és a kutatásból való kilépés joga; (c) a megtagadás vagy kilépés előre látható következményei;

(d) a kutatás minden olyan tényezője, amely befolyásolhatja a részvételi szándékot (pl. potenciális veszélyek, hátrányok);

(e) a kutatás várható pozitív eredményei;

(f) a titoktartás határai;

(g) a részvételért járó juttatások;

(h) kihez lehet fordulni a kutatásban résztvevők jogaira vonatkozó kérdésekben.

4. Amennyiben a v. sz. e kérdésben nem képes felelősséggel dönteni (pl. elmebeteg, fogyatékos vagy kiskorú), akkor a döntés joga az érte felelős személyt, illetőleg a törvényes képviselőt illeti.

6. Kutatásai során kizár minden olyan feltételt, körülményt, amely a v. sz.-re káros hatással vagy következménnyel járható.

7. Ha a kutatásoknál magnetofon, rejtett mikrofon, videomagnó vagy detektívtükör alkalmazása válik szükségessé, ehhez előzetesen a kliens (vagy az érte törvényesen felelős személy) írásos beleegyezését kéri, és gondoskodik arról, hogy a vizsgálati személy viselkedését illetéktelenek ne figyelhessék meg. Ha e gyakorlattól szakmai megfontolásból el kell térni, akkor a v. sz.-t utólag világosítja fel arról, hogy viselkedése milyen módon került megfigyelésre, illetve regisztrálásra. A rögzített anyag további felhasználására csak a kliens írásbeli beleegyezésével kerülhet sor.

8. Fokozottan megterhelő hatások vagy utóhatások kockázatával járó, vagy megtévesztéses helyzetek csak akkor iktathatók be a kutatásba, ha olyan problémáról van szó, amelyet más

módon nem lehet szakszerűen megvizsgálni. Ezek a terhelések azonban a személy méltóságát nem sérthetik; felelősséggel vállalható keretek (mértékek) között kell, hogy maradjanak, és csupán az összes szükséges elővigyázatossági rendszabály megtartásával alkalmazhatók, illetve a megtévesztéses kutatások befejezése után résztvevőket tájékoztatja. Alkalmat teremt a résztvevők számára arra, hogy megterhelő élményeiket feldolgozhassák.

9. Amennyiben kliensekkel, egyetemi hallgatókkal vagy beosztottakkal folytat kutatást, megfelelő garanciákat vállal annak megakadályozására, nehogy a résztvevő jelölteket hátrányos következmények érijék a részvétel megtagadása vagy a kísérletből való menet közbeni kilépés miatt.

10. Az alap- és alkalmazott pszichológiai kutatások tervezésekor, azok folyamatában és az eredmények közlésénél egyaránt ügyel arra, hogy minimális legyen a vizsgálat félreértelmezhetősége. A vizsgálati adatok elemzésénél az összes releváns adatot figyelembe veszi. Semmit nem hagy ki vagy nem titkol el, ami a vizsgálati eredményeket, vagy azok értelmezését megváltoztathatja. (Az eredménytelenségről is beszámol.)

11. A kutatások nyers és közbülső adatainak megőrzéséről - annak érdekében, hogy adatainak hitelességét bármikor igazolhassa – legalább öt évig gondoskodik.

12. A kutatási eredmények közlése után nem tagadja meg az adatok átadását azoktól a kompetens szakemberektől, akiknek célja az adatok újra elemzése. Nem adható ki az az adat, amely a vizsgálati személy titoktartásra való jogát sérti, illetve, ha kiadását törvényes előírások tiltják.

13. Betartja az eredmények publikálásának általános etikai szabályait, beleértve a formai követelményeket is (hivatkozás módja, társszerzőség, a kliensek vagy azok képviselőinek beleegyezése, köszönetnyilvánítás stb. (Lásd a SzEK 7. fejezete).

14. A kutató pszichológus számol azzal, hogy a v. sz.-szel való kapcsolata bizonyos körülmények között kliensi viszonyoknak fogható fel, illetve szándékától függetlenül ilyenné fejlődhet. Ebben az esetben a helyzet megoldására törekszik. Ha az új szerepet (pl. terapeuta, szaktanácsadó stb.) felvállalhatja (rendelkezik a megfelelő szakmai kompetenciával, és új szerepe a kutatással összeegyeztethető), akkor a továbbiakban a speciális (pl. klinikai) szakmai etikai szabályok is kötelezik. Ha az új szerepet nem vállalhatja fel, akkor azt a v. sz.-szel tisztázza, és adott esetben külső segítségről gondoskodik.

15. Állatokkal folytatott pszichológiai kutatótevékenység szabályai:

(a) Az állatokkal való kísérletezés során betartja az állatvédelmi törvényt, és eleget tesz az egyéb vonatkozó szabályozásoknak is.

(b) Olyan kísérleteknél, amelyeknél az állat testi épségébe való beavatkozás történik, állatorvos közreműködése szükséges.

(c) A kísérleti állatok elhelyezését, gondozását, etetését állatorvos vagy más, ebben kompetens szakember ellenőrzi.

(d) Az állatkísérleteket úgy tervezi meg, illetve hajtja végre, hogy az állatok ne legyenek kitéve indokolatlan veszélynek vagy fájdalomnak, kivéve, ha alternatív eljárás nem létezik és a beavatkozást a kutatás vagy kísérlet tudományos, oktatási vagy gyakorlati értéke igazolja.

(e) Amennyiben a kísérlet során bizonyos beavatkozások elkerülhetetlenül fájdalmat okoznak az állatnak (pl. elektróda beépítése), de maga a fájdalom irreleváns a kísérlet célját tekintve, az állatot a kutató érzésteleníti.

(f) A kísérlet befejezése után a kutató gondoskodik az állat normális közérzetének helyreállításáról (pl. gyógyszeres utókezeléssel).

(g) Amennyiben a kísérlet befejeztével az állat nem tartható életben, úgy a kutató gondoskodik arról, hogy az állat kimúlása szenvedésmentes legyen.

KÖZLÉS, PUBLIKÁLÁS

1. A pszichológus mindenfajta - akár tudományos, akár ismeretterjesztő jellegű - közlésnél követi és betartja a publikálás nemzetközileg elfogadott szabályait, továbbá tekintetbe veszi a célzott közönség (olvasó, hallgató) feltételezhető képzettségét és a tárgyban való tájékozottságának mértékét. Mindenkor közérthetően, világosan fogalmaz, a félreértés, félremagyarázás lehetőségét igyekszik kizárni. Erre figyelmet fordít a nem pszichológus (pl. orvos, mérnök, pedagógus, közgazdász) képzettségű kollégáknak vagy a megbízóinak adott jelentéseiben, ill. szóbeli közléseiben is.

2. Tudományos, szakmai köröknek szánt publikációiban olyan tájékoztatást ad, amely az olvasók számára állításainak hitelességét és helyességét kontrollálhatóvá teszi.

3. Csak olyan közleményekhez adja a nevét, amely a saját teljesítménye, vagy jelentős a kutatáshoz való hozzájárulása. Gondosan ügyel arra, hogy az olvasó világosan informálva legyen arról, hogy a kérdés fölvetésében, az alkalmazott módszerben, az eredmények elemzésében és értékelésében mi és mennyi a szerző saját szellemi terméke, és mi az, amit másoktól vett át. Nem közli mások munkáinak részleteit vagy adatait a sajátjaként, még akkor sem, ha az eredeti szerző művét vagy adatforrását esetenként idézi is. Amennyiben a szerző mások munkáit használja fel, a szövegben és a bibliográfiában pontosan hivatkozik a forrásra, amennyiben szó szerinti közlésre kerül sor, idézőjelet alkalmaz.

4. A kutatási eredményekről történő beszámoláskor nem közöl eredetként olyan szövegeket, adatokat, amelyeket már előzetesen máshol is publikált. Ilyen szövegek, adatok közlésére csak az eredeti publikációra való megfelelő hivatkozás mellett kerülhet sor.

5. A közleményekben a szerzők felsorolása lehetőleg pontosan tükrözze hozzájárulásuk mértékét. Pusztán a beosztás vagy a cím nem jogosít fel senkit arra, hogy a hozzájárulásánál nagyobb publikációs érdeme legyen. A kutatáshoz vagy a közleményhez való kisebb hozzájárulásokat lábjegyzetben vagy a bevezetőben ismerik el.

Ha a nappali, levelezős vagy szakirányú képzés hallgatója műhelymunkát, szakdolgozatot, OTDK-dolgozatot vagy más olyan kutatást szeretne publikálni, amelyben a Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézetének oktatója volt a témavezetője, akkor köteles a publikálás előtt a témavezetővel egyeztetni és a témavezetőt is feltüntetni társszerzőként, valamint minden más oktatót, aki segítette a hallgató szóban forgó kutatását konzultációkkal vagy más módon. (Pszichológiai Intézet – Intézeti értekezlet 2015. február 3.)

6. A nem pszichológus szakembereknek szóló publikációkban (ismeretterjesztő cikkek, előadások) pszichológiai vizsgálóeljárásokat (tesztek stb.) úgy ismertet, hogy azok felhasználhatósága ne csökkenjen, és ne tegye lehetővé az illetéktelen alkalmazást.

7. Aki konferencia előadásra, publikálásra, ösztöndíjra, kutatási támogatásra szánt anyagokat lektorál, tiszteletben tartja a titoktartási kötelezettséget és a szerzői jogokat.

Forrás: PSZICHOLÓGUSOK SZAKMAI ETIKAI KÓDEXE; Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete, Budapest, 2004.

Etikai eljárásrend

4 sz. melléklete:

Kérelem kutatásetikai engedélyhez

(Elektronikusan kérjük elküldeni Gál Évának (etikaikerelmekpi@kre.hu) word formátumban a mellékletekkel együtt 1 db fileban! („tanszék neve_témavezető vezetéckneve_első hallgató vezetéckneve_ dátum_etikai kérvény.docx”). Nyomtatva akkor kérjük leadni, ha a bizottság jelzi, hogy nem szükséges rajta változtatni)

A kutatásvezető neve:	
Tudományos fokozata:	
Munkahelye:	
Beosztása:	
Email címe:	
A kutatásban résztvevő további kutatók, külső intézmények neve (hallgatók Neptun-kódja is), feladatuk a kutatásban (szükség esetén a klinikai szakpszichológus konzulens neve, elérhetősége)	
A kutatás címe:	
A kutatás elméleti háttere célja, irodalmi források (800-1200 leütés):	

A kutatás tudományterülete(i) (tanszék neve, ahová vélhetően a kutatás tartozik):	
A vizsgálat módszere, elrendezése, menete, publikációs tervek (pl. szakdolgozat, műhelymunka lesz):	
A vizsgálati alanyok bevonási és kizárási kritériumai, a toborzás módja (toborzás szövege csatolandó):	
A vizsgálatba bevonni kívánt vizsgálati alanyok tervezett száma, neme, életkora (18 év alattiak esetében a toborzás plusz dokumentumait is mellékelni kell):	
A vizsgálat tervezett ideje és vizsgálat helye:	
A felhasznált kérdőívek, tesztek, egyéb mérőeszközök neve és forrása (ha vannak) (mindet csatolni is kell magyar nyelven, alkalmazási, fordítási stb. engedéllyel együtt, ha nem ingyenes. A kutatás során fejleszteni tervezett mérőeszközök etikailag releváns összefüggései (ha vannak):	
A használt berendezések, műszerek, eszközök, tesztek, kérdőívek:	
A felvett adatok bizalmas, rövid és hosszú távú kezelésének, archiválásuk módja a témavezető által:	
A kutatáshoz rendelkezésre álló anyagi, pénzügyi források:	

A kérelmező által összefoglalt kockázat/haszon elemzés, illetve a lényegesnek tartott egyéb etikai szempontok, valamint ezek kezelésének tervezett módjai (Milyen lelki, testi kockázatokkal számolnak és hogyan fogják ezt kezelni? Pl., ha depressziósnak derül ki a v.sz., visszajeleznek-e neki? Ismertesse, hogyan gondoskodik arról, hogy a vizsgált személyekben testi-lelki kár ne essék a vizsgálat által vagy annak folyamán	
---	--

Kérjük, válaszoljon az alábbi kérdésekre! (megfelelő aláhúzendő)

A vizsgálati elrendezés, csoportok szerint:	Kontroll nélküli / Kontrollal rendelkező
Hogyan történik az adatgyűjtés?	Interneten / Személyesen / Mindkettő
Részt vesznek-e a vizsgálatban klinikai diagnózissal rendelkező személyek? (mentális vagy szomatikus)	Igen / Nem
A vizsgálatba bevont alanyok között van-e 18 év alatti személy?	Igen / Nem
Alkalmaz-e a vizsgálatban beavatkozó eljárásokat? (diagnosztikus interjú, elemző exploráció, MMPI, Hamilton, Zung, Beck, STAI, pszichoterápiás beavatkozás)	Igen / Nem
Alkalmaz-e a vizsgálatban új beavatkozást?	Igen / Nem
Szükséges-e a vizsgálatához klinikai szakpszichológus konzulens (szupervizor) felügyelete?	Igen / Nem
Jár-e a vizsgálat?	
a. kellemetlen ingerek bemutatásával vagy kellemetlen helyzetek létrehozásával?	Igen / Nem
b. fájdalommal?	Igen / Nem
c. víz, élelem, alvás stb. megvonásával?	Igen / Nem
d. gyógyszerek vagy pszichoaktív szerek alkalmazásával?	Igen / Nem
e. testi sérülés veszélyével?	Igen / Nem
f. mentális betegek vagy mentálisan veszélyeztetett egyének részvételével?	Igen / Nem

- g. a vizsgált személyek tudatos félrevezetésével? Igen / Nem
- h. a kutatás természetére vagy céljára vonatkozó információk eltitkolásával? Igen / Nem
- i. olyan eljárással, amely akár szándéktalanul is szorongást vagy szenvedést okozhat (pl. szorongás kérdőív is akár)? Igen / Nem

A fenti kérdések valamelyikére adott IGEN válasz nem zárja ki a kutatás végrehajthatóságát.

Van-e bármilyen további etikai vonatkozása a vizsgálatnak, amelyre a fenti kérdésekre adott válaszokban nem történt utalás?

.....

.....

.....

A kérelemhez mellékelni kell:

- a toborzáshoz használt felhívást,
- a résztvevők tájékoztatásának szövegét, beleegyező nyilatkozatot, egyéb dokumentumokat (pl. a kutatóhely befogadó nyilatkozatát, 18 év alattiak esetén a szülők vagy törvényes képviselő tájékoztatott beleegyező nyilatkozatát, egyéb dokumentumokat (pl. intézményi hozzájárulást, 18 év alatti résztvevők esetében törvényes képviselő tájékoztatását),
- a vizsgálatban felhasznált skálát, tesztet, berendezés dokumentációját.

Megítélésem szerint a tervezett kutatás összhangban van a Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete által 2004-ben elfogadott *Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében* meghatározottakkal.

Kelt:..... 20..... év hó..... nap

a kutatásvezető (kérelmező) aláírása

A kérelemben részletezett kutatási tervet az IKEB megvizsgálta, és végleges formájában elfogadta.

Budapest, 20..... év hó..... nap

A bizottság elnöke
(vagy az eljáró bizottsági tag)

Etikai eljárásrend
5. sz melléklete

Az ETT TUKEB eljárásrendje

ŰRLAP ETT-TUKEB KUTATÁSI ENGEDÉLYHEZ

Pályázat, projekt címe:	
Témavezető neve:	
Támogató/szponzor neve, címe:	
Támogató/szponzor képviselője:	
Témavezető kutatóhelye, címe:	
Témavezető munkahelyi telefonszáma: Mobil telefonszáma: FAX száma: E-mail címe:	
Multicentrikus vizsgálat esetén a részt vevő kutatóhelyek felsorolása:	
Tervezett kutatás kezdete:	vége:
Rövid kutatási terv magyarul (absztrakt, max. 1 oldal):	
Részletes vizsgálati terv, amely tartalmazza az alább felsorolt főbb pontokat : A vizsgálat célja A kutatás tudományos megalapozottságát alátámasztó irodalmi hivatkozások megjelölése A vizsgálat elrendezése A vizsgálat módszertana, megszervezése Publikációs elvek	
Mik a vizsgálati alanyok bevonási és kizárási kritériumai?	
Milyen módon kívánnak alanyokat toborozni?	
Hány főt vonnak be a vizsgálatba?	
Milyen körből választják ki őket?	

Milyen nemű és korú alanyok vesznek részt a vizsgálatban?
Milyen statisztikai módszerrel dolgozzák fel az adatokat?
Mik a kutatás anyagi fedezetének forrásai?
Mellékletek: Betegtájékoztató – intézeti fejléces papíron Beteg-beleegyező nyilatkozat – intézeti fejléces papíron Nyilatkozat a Helsinki Deklarációban foglaltak betartásáról – honlapunkról letölthető Témavezető és a kutatásban résztvevők szakmai önéletrajza. Témavezető és a kutatásban résztvevők publikációs jegyzéke, amennyiben nem szerepel az MTMT adatbázisában. (Kérjük, ezt külön jelezzék!) A vizsgálatvezető vagy a koordináló vizsgálatvezető szándéknyilatkozata, melyben vállalja, hogy a vizsgálat engedélyezése esetén az általa megismert vizsgálati tervet annak előírásai és az engedélyező határozatban foglaltak szerint hajtja végre. Intézményvezető(k) támogató levele(i) – befogadó nyilatkozat(ok) Nyilatkozat a személyes adatok védelméről - honlapunkról letölthető Beavatkozással járó vizsgálatnál az intézmény felelősségbiztosítása. Szolgáltatási díj befizetéséről szóló igazolás.

Ellenőrző lista

Kutatás címe:		
Témavezető neve:		
Támogató/szponzor:		
Témavezető kutatóhelye:		
Multicentrikus vizsgálat esetén a részt vevő kutatóhelyek száma:		
Tervezett kutatás	kezdete:	vége:

Dokumentumok	igen	nem	nem szüksége s
1. Magyar nyelvű összefoglaló			

2. Magyar nyelvű kutatási terv			
3. A pályázattal megegyező tartalmú CD			
4. Témavezető szakmai önéletrajza, publikációs listája*			
5. Multicentrikus vizsgálatnál az összes kutatóhely vezető kutatójának az önéletrajza, publikációs listája*			
6. Témavezető orvosi diplomával rendelkezik-e?			
7. Beteg illetve kutatásba bevont személy tájékoztatója			
8. Beteg illetve kutatásba bevont személy beleegyező nyilatkozata			
9. Betegtoborzás része a kutatásnak?			
10. Amennyiben a betegtoborzás része a kutatásnak, a toborzás módja			
11. Placebo csoportra szükség van-e?			
12. Kutatást magába foglaló felelősségbiztosítás van-e?			
13. Kutatásban részt vevők részesülnek-e külön díjazásban?			
14. A kutatási eredmények elemzésére alkalmas statisztikai módszer			
15. Kutatást tervezik-e várandósokon végezni?			
16. Kutatóhely(ek) befogadó levele(i)			
17. Helsinkai Nyilatkozat elveinek betartására vonatkozó nyilatkozat			
18. Igazgatási szolgáltatási díj befizetésének igazolása			

*amennyiben nem szerepel az MTMT adatbázisában

dátum

témavezető aláírása

Etikai eljárásrend

6. Sz melléklete

Összefoglaló

az orvostudományi kutatások, ezen belül a klinikai szakpszichológiai témájú kutatások jogszabályi feltételeiről

Az összefoglaló az alábbi jogszabályoknak az alulírott napon hatályos rendelkezéseinek a figyelembevételével jött létre:

- 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről ("Eütv.");
- 235/2009 kormányrendelet az emberen végzett orvostudományi kutatások, az emberi felhasználásra kerülő vizsgálati készítmények klinikai vizsgálata, valamint az emberen történő alkalmazásra szolgáló, klinikai vizsgálatra szánt orvostechnikai eszközök klinikai vizsgálata engedélyezési eljárásának szabályairól ("Kormányrendelet");
- 23/2002 EüM rendelet az emberen végzett orvostudományi kutatásokról ("EüM rendelet");

A fogalmak

Az Eütv. 3§ rögzíti az egészségügyi szolgáltatás fogalmát. Eszerint az egészségügyi szolgáltatás körébe tartozik az "emberen végzett orvostudományi kutatások" folytatása. A fogalom meghatározás szerint egészségügyi szolgáltatást csak megfelelő egészségügyi engedély birtokában lehet végezni. Következésképpen, orvostudományi kutatást is csak megfelelő működési engedéllyel rendelkező egészségügyi szolgáltató folytathat.

Az orvostudományi kutatások egyik fajtája a "beavatkozással nem járó vizsgálat". A Kormányrendelet meghatározása szerint az olyan kutatás, amely során végzett eljárás nem tér el a megszokott egészségügyi ellátástól, "beavatkozással nem járó vizsgálatnak" minősül. A pszichológiai tárgyú kutatások ennek alapján beavatkozással nem járó vizsgálatnak minősülnek.

A kutatás végzésének jogszabályi feltételei

A beavatkozással nem járó vizsgálatok esetében a kutatási engedélyt az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutásetikai Bizottságától ("ETT TUKEB") kell kérelmezni. A kérelmet a "megbízó" nyújtja be az ETT TUKEB részére.

Megbízó lehet bármely természetes vagy jogi személy, aki vagy amely a kutatást kezdeményezi, vezeti, illetve finanszírozza, azzal, hogy a kutatásvezető és a megbízó lehet ugyanaz a személy is.

Az engedély iránti kérelemhez mellékelni kell többek között:

- a vizsgálati tervet,
- a vizsgálati alanyok részére készített tájékoztatót,
- az egészségügyi szolgáltató bejelentésére vonatkozó nyilatkozatot, továbbá
- a vizsgálatvezető szándéknyilatkozatát, melyben vállalja, hogy a vizsgálati tervet az engedélyben foglaltak szerint hajtja végre.

Ez utóbbi szándéknyilatkozatra vonatkozó rendelkezésből következik, hogy a vizsgálati terv engedély szerinti végrehajtásának a vizsgálatvezető a felelőse, továbbá a vizsgálatvezető gyakorol teljekörű felügyeletet a vizsgálati folyamat felett. Ennek hiányában a nyilatkozatban foglaltak nem megvalósíthatók.

A vizsgálati tervet a kutatás során a megbízó módosíthatja. Amennyiben a vizsgálati terv lényegesen módosul, úgy az engedély módosítását kell kérni az ETT TUKEB-től. A vizsgálati terv lényeges módosításának minősül például, de nem kizárólag, ha a módosítás a vizsgálók részére készített ismertetőt érinti, vagy hatással lehet a vizsgálati alanyok biztonságára.

A kutatásban résztvevő alanyt előzetesen az EüM rendeletben foglaltakról kell tájékoztatni, ezek között a kutatásért felelős személyek nevéről, beosztásáról, munkaköre megnevezéséről, továbbá a kérelmező nevéről. A megadott tájékoztatást, továbbá a vizsgálatba való beleegyező nyilatkozatot (külön íven) írásban rögzíteni, és a vizsgálati alany egészségügyi dokumentációjához csatolni kell.

Amennyiben olyan új, lényeges információ merül fel, amely érinti az írásos tájékoztatót, úgy az engedély módosítását kell kérni, továbbá a módosított tájékoztatóról a vizsgálati alanyt ismételten tájékoztatni kell, és a beleegyezését kell kérni a vizsgálat folytatásához. Ennek hiányában a vizsgálat nem folytatható.

Mivel a vizsgálatról való tájékoztatás kötelező tartalma a vizsgálatért felelő személyek megnevezése, így ezek változása esetén szintén kötelező az itt rögzített ismételt tájékoztatása a vizsgálati alanyoknak.

Az egészségügyi szolgáltató, amelynél a vizsgálat zajlik, a vizsgálati terv alapján, az engedélytől függő feltétellel fogadhatja be a vizsgálatot. A vizsgálati helyszínt biztosító egészségügyi szolgáltató, a megbízó és a vizsgálatvezető szerződésen rögzíthetik a vizsgálatmal kapcsolatos megállapodásukat.

Az engedélyezett beavatkozással nem járó vizsgálat esetén a vizsgálati alanyok, a vizsgálók és a vizsgálatvezetők is panasszal fordulhatnak az engedélyező hatósághoz, amennyiben azt tapasztalják, hogy a vizsgálat nem a vizsgálati tervben rögzítettek szerint zajlik.

A vizsgálat befejezését követő 90 napon belül az EüM rendelet szerinti tartalommal értesítést kell küldeni az engedélyező hatóságnak a vizsgálat lezárultáról, 180 napon belül pedig a vizsgálat célkitűzéseire adott válaszárol.

A beavatkozással nem járó vizsgálat engedélyezett vizsgálati tervének előírásai foglalkozási szabálynak minősülnek.

A jelen összefoglaló kizárólag a vonatkozó jogszabályi rendelkezések lényegét tartalmazza. Igény szerint a vonatkozó jogszabályok egyes részleteivel kapcsolatban további tájékoztatásra lehet szükség.

Eljárásrend

7. sz. melléklet

Az Adatvédelmi törvény (Infotv) lényeges rendelkezései

- érintett: bármely meghatározott, személyes adat alapján azonosított vagy - közvetlenül vagy közvetve - azonosítható természetes személy;
- személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret -, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés; A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.
- különleges adat:
 - a faji eredetre, a nemzetiséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselői szervezeti tagságra, a szexuális életre vonatkozó személyes adat,
 - az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre vonatkozó személyes adat, valamint a bűnügyi személyes adat;
- Személyes adat kizárólag meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető.
- Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A személyes adat csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig kezelhető.
- Személyes adat akkor kezelhető, ha
 - ahhoz az érintett előzetesen hozzájárul, vagy
 - azt törvény vagy helyi önkormányzat rendelete közérdeken alapuló célból elrendeli (a továbbiakban: kötelező adatkezelés).
- Különleges adat ezen felül akkor kezelhető, ha
 - az adatkezeléshez az érintett írásban hozzájárul,
 - a faji eredet, nemzetiség stb. adatok esetében az törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés végrehajtásához szükséges, vagy azt az Alaptörvényben biztosított alapvető jog érvényesítése, továbbá a nemzetbiztonság, a bűncselekmények megelőzése vagy üldözése érdekében vagy honvédelmi érdekből törvény elrendeli, vagy
 - az egészségügyi adatok esetében törvény közérdeken alapuló célból elrendeli.
- hozzájárulás: az érintett akaratának önkéntes és határozott kinyilvánítása, amely megfelelő tájékoztatáson alapul, és amellyel félreérthetetlen beleegyezését adja a rá vonatkozó személyes adat - teljes körű vagy egyes műveletekre kiterjedő - kezeléséhez;
- A 16. életévét betöltött kiskorú érintett hozzájárulását tartalmazó jognyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása nem szükséges.
- adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül az adaton végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így különösen gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adat további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására

alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérintnyomat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése;

- adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely önállóan vagy másokkal együtt az adat kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az adatfeldolgozóval végrehajtatja;
- Az adatkezelő, illetve tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.
- Az Adatvédelmi törvény alapján a felhasználóknak az adatkezeléssel kapcsolatos jogai röviden összefoglalva a következők:
 - tájékoztatás,
 - helyesbítés,
 - törlés vagy zárolás,
 - megjelölés
 - kérése, illetve
 - tiltakozás az adatkezelés ellen.
- Az adatkezelés megkezdése előtt általában az adatkezelés nyilvántartását kell kérni az Adatvédelmi Hatóságtól. Ez alól van néhány kivétel, amikor nem kell bejelentést tenni. Ilyen pl., ha tudományos kutatás célját szolgálja az adatkezelés és az adatokat nem hozzák nyilvánosságra.
- Az adatkezelő a felhasználó adatainak jogellenes kezelésével vagy az adatbiztonság követelményeinek megszegésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni. Amennyiben az adatkezelő jogsértése a felhasználó személyiségi jogait sérti, úgy a felhasználó sérelemdíjat követelhet az adatkezelőtől. A felhasználó ezen jogát bírósági eljárásban érvényesítheti.

Etikai eljárásrend

8. sz. melléklete

Összefoglaló a felmerült szerzői jogi kérdésekről a hallgatói szabályzatban rögzítésre kerülő "plágium" fogalommal összefüggésben

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény ("Szt") szerint szerzői jogi védelem alá esnek többek között az irodalmi, ezen belül a tudományos művek.

A szerzői művel kapcsolatosan a szerző egyik személyhez fűződő joga a név feltüntetéséhez való jog, továbbá a mű egységének védelme. A név feltüntetéséhez való jog alapján a szerzőnek joga, hogy műve idézése, átvétele, ismertetése esetén a közleményben nevét feltüntessék.

A szerzőnek a mű egységének védelméhez fűződő jogát sérti, ha művét megcsonkítják, eltorzítják, megváltoztatják, más visszaélést követnek el és ez a szerző hírnevére sérelmes.

Az itt felsorolt, személyhez fűződő jogok a szerző halálát követően 70 évig állnak fenn (védeltségi idő).

A szerzői mű szabad felhasználása körébe tartozik a műből az Szt szabályainak megfelelő idézés és átvétel.

A szabad felhasználás általános szabálya, hogy az nem lehet sérelmes az eredeti szerzőre nézve, továbbá nem lehet tisztességtelen, nem irányulhat a szabad felhasználás rendeltetésétől eltérő célra. Ezen általános szabály alapján szerzői jogsértés, ha valaki más művének részletét (függetlenül annak terjedelmétől), úgy használja fel, hogy azt a magáéként mutatja be.

A szabad felhasználás keretében az eredeti mű kisebb részletét, változtatás nélkül, a forrás és a szerző megjelölésével lehet idézni. Mennyiségi meghatározás nincs, csak annyi a megkötés, hogy az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben lehet idézni. Az idézésnél feltétel, hogy az eredeti mű részletének "másolása" idézés céljából történjen! Vagyis az átvevő műnek kell legyen egyéni, eredeti jellege, egyéni alkotás kell legyen, melyben csak magyarázat, kritikus hivatkozás, állítás alátámasztása stb. célt szolgálhat az idézet. Maga az idézet nem lehet az átvevő mű saját teljesítménye. Az itt felsoroltakból is következik, hogy az idézetet meg kell különböztetni az átvevő műtől, felismerhető kell legyen, hogy melyik rész az idézet és melyik az átvevő mű.

Idézés:

- csak idézés céllal – nem önálló teljesítményrészként;
- forrás és szerző megjelölésével
- változtatás nélkül
- meg kell különböztetni az átvevő műtől
- a célhoz igazodó (kisebb) terjedelemben
- az eredeti mű integritását, a szerző jogait nem sértő módon

A szabad felhasználás keretében, (oktatási és) tudományos kutatás céljából (egyéb célból nem megengedett), a cél által indokolt – az idézésnél nagyobb – terjedelemben átvehető az eredeti mű részlete. Az átvétel esetén is kötelező a forrás és a szerző megjelölése, továbbá itt is követelmény, hogy változtatás nélkül történjen. Az átvevő mű nem szolgálhat üzleti felhasználást.

Átvétel:

- csak tudományos kutatás, vagy oktatás céljára
- a célhoz igazodó (esetleg az idézésnél nagyobb) terjedelemben
- forrás és a szerző megjelölésével
- változtatás nélkül
- az átvevő műtől megkülönböztetve
- az eredeti mű integritását, a szerző jogait nem sértő módon

A forrásmegjelölés, a szerző megnevezése a szabad felhasználás szabályain kívül a név feltüntetéséhez való jogból is fakad.

A változatlan idézés/átvétel kötelezettsége pedig a szerzői mű integritásának a védelméhez is kapcsolódik.

A szerzői jogok vagyoni hátrányt is okozó megsértése büntetőjogi kategória, bűncselekményként büntetendő.

Mindezek alapján Plágium: A tanulmányok során elkészített bármely dolgozat, szakdolgozat, egyéb tudományos írás elkészítésénél, a források felhasználása során be kell tartani a szerzői jogra vonatkozó törvény rendelkezéseit. A szerzői jogi szabályok megsértésével történő forrásfelhasználás plágiumnak minősül. Ilyen különösen, de nem kizárólag:

- az idézésnél / átvételnél a forrás és a szerző jelen Szabályzat szerinti megjelölésének elmulasztása;
- az idézet / átvett szövegrész megváltoztatása;
- az eredeti művet, az idézett szerző érdekeit sértő idézés / átvétel;
- az idézéstől és a tudományos átvételtől eltérő célú felhasználás, különös tekintettel arra, ha az idézés/átvétel a saját teljesítmény részeként kerül bemutatásra;

Valamely mű "tartalmi idézése", azaz a műben foglalt gondolat, elképzelés, eredeti alkotás lényegének más mű létrehozásához való felhasználása az eredeti mű átdolgozásának minősül, továbbá érinti az eredeti szerzőnek a mű integritásához való jogát. A mű átdolgozásához az eredeti szerző engedélye kell. Ennek hiányában az átdolgozás szerzői jogsértés.